

บทที่ 3

การดำเนินการทางวินัยและการอุทธรณ์

ในการนี้จะได้กล่าวถึงความหมายและจุดมุ่งหมายของวินัย รวมทั้งความหมายและจุดมุ่งหมายของการดำเนินการทางวินัย โดยดำเนินการทางวินัยเป็นกระบวนการที่กระทำตามหลักเกณฑ์หรือวิธีการตามกฎหมาย กล่าวคือ ถ้าเมื่อใดที่ข้าราชการถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัย จะต้องดำเนินการหาข้อเท็จจริงว่าการกล่าวหาดังกล่าวมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ รวมทั้งการตรวจพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหา มีความผิดวินัยตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ และเมื่อข้าราชการผู้ใดกระทำผิดวินัยและถูกลงโทษ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ ข้าราชการผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์เพื่อเป็นการร้องขอความยุติธรรมจากการพิจารณาโดยองค์กรเหนือขึ้นไป ซึ่งการอุทธรณ์นี้จึงเป็นหลักประกันความเป็นธรรมในการรับราชการ ที่ข้าราชการจะไม่ถูกกั้นแกล้ง หรือถูกลงโทษ หรือถูกออกจากราชการ โดยไม่มีความผิดหรือไม่มีเหตุผลอันสมควร โดยมีรายละเอียดดังจะกล่าวต่อไป

3.1 ข้อความคิดว่าด้วยวินัย

3.1.1 ความหมาย

หากจะพิจารณาถึงความหมายของวินัยแล้ว จะพบว่าวินัยมีความหมายที่ค่อนข้างกว้างขวาง และมีความคิดหลากหลายแตกต่างกันออกไป เนื่องจากในกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนทุกฉบับ นับตั้งแต่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2471 ซึ่งเป็นกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนฉบับแรกเป็นต้นมา ไม่เคยมีการนิยามความหมายของ “วินัย” ไว้เลย จนกระทั่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ซึ่งเป็นกฎหมายฉบับปัจจุบันก็ไม่ได้ให้คำนิยามของคำว่า “วินัย” ไว้อย่างชัดเจน แต่มีนักวิชาการที่ผู้มีความรู้และประสบการณ์ในด้านการบริหารงานบุคคล ได้ให้คำอธิบายความหมายของคำว่าวินัยดังนี้

1) Willaim B. Werther, Jr. and Keith Davis ให้ความหมายว่าวินัยเป็นการปฏิบัติการของฝ่ายบริหารที่จะรักษาไว้ซึ่งมาตรฐานขององค์กร¹

¹ William B. Werther, Jr & Keith Davis. (1981). **Personnel Management and Human Resources**. p. 372 อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ ถิ่นปิติกุล. (2529). การฝ่าฝืนวินัยของข้าราชการสุจริตกร. หน้า 10.

2) Baker A. Alton ให้ความหมายว่า วินัย คือ วิธีการที่เสริมสร้างให้ผู้ปฏิบัติงานมีความรับผิดชอบและปฏิบัติงานอย่างมีระเบียบ²

3) Leon Magginson อธิบายว่า วินัยมาจากคำว่า “Discipline” แปลว่า “Follower” วินัยดีจึงเป็นผลของภาวะผู้นำที่ดี “good-leadership” วินัยมีความหมายแตกต่างกันเป็น 3 ลักษณะ คือ³

(1) วินัยในลักษณะที่เป็นการควบคุมตนเอง “Self-control” เป็นการมองวินัยโดยมุ่งไปที่การพัฒนาตนเองเพื่อปรับตัวให้สอดคล้องกับความจำเป็นและความต้องการเรียกว่า “Self-discipline”

(2) วินัยในลักษณะที่เป็นเงื่อนไขที่ทำให้มีพฤติกรรมอันเป็นระเบียบ “Condition for orderly behavior” เป็นการมองวินัยโดยมุ่งไปที่การควบคุมคนในองค์การให้มีพฤติกรรมที่เป็นระเบียบโดยการสร้างเงื่อนไขชักนำต่างๆ

(3) วินัยลักษณะที่เป็นกระบวนการทางนิติธรรม “Judicial due process” การมองวินัยในแง่ที่มุ่งไปที่กระบวนการตามกำหนดกฎเกณฑ์ มีการออกกฎ ระเบียบให้ปฏิบัติตาม หากฝ่าฝืนก็จะลงโทษผู้ทำผิด

4) นายประวิณ ฅ นคร อดีตเลขาธิการ ก.พ. ได้ให้ความหมาย “วินัย” เป็น 2 แนวทาง ดังนี้⁴

(1) ความหมายในทางนามธรรม หมายถึง ลักษณะเชิงพฤติกรรม (behavior) ที่คนแสดงออกมาเป็นการควบคุมตนเอง แสดงออกถึงการยอมรับหรือปฏิบัติตามการนำหรือการบังคับบัญชา แสดงถึงความเป็นระเบียบหรือการอยู่ในแบบแผน

(2) ความหมายในทางรูปธรรม หมายถึง ปทัสถาน (norm) แห่งความประพฤติที่กำหนดไว้เป็นแบบแผนให้คนในแต่ละวงการยึดถือและปฏิบัติ โดยกำหนดเป็นกระบวนการทางนิติธรรม (judicial due process) ซึ่งมีการออกกฎหรือระเบียบกำหนดการอันพึงปฏิบัติและห้ามไม่ให้ปฏิบัติกำหนดโทษของการฝ่าฝืน และการดำเนินการเพื่อลงโทษผู้ทำผิด

² Baker A. Alton. (1995). *Personnel Management in small Plant*. p. 1 อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ ลิมปิติกุล. แหล่งเดิม.

³ Leon C. Magginson. (1977). *Personnel and Human Resources Administration* (3rd edition). pp. 468-470. อ้างถึงใน สุรชาติพย์ นาคาศติ. (2536). การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษของข้าราชการพลเรือน. หน้า 6.

⁴ สำนักงาน ก.พ. (2531). การเสริมสร้างวินัยข้าราชการพลเรือน. หน้า 2.

จากความเห็นดังกล่าวอาจสรุปได้ว่า วินัยมีความหมายเป็น 2 ลักษณะ คือ

1) เป็นกฎ ระเบียบ แบบแผน แนวทาง ข้อบังคับ หรือปทัสถานต่างๆ ที่กำหนดขึ้น เพื่อให้บุคคลที่อยู่ในองค์กรนั้นๆ ปฏิบัติตามเพื่อความเป็นระเบียบแบบแผนที่ดีในการปฏิบัติงานร่วมกันให้ได้ผลดี และผู้ใดฝ่าฝืนก็จะต้องถูกพิจารณาโทษ

2) เป็นการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง เพื่อให้เป็นไปในแนวทางที่ถูกที่ควรตามความประสงค์ขององค์กรนั้นๆ และรวมถึงการยอมรับหรือปฏิบัติตามการนำหรือการบังคับบัญชาของผู้บังคับบัญชาด้วย

วินัยข้าราชการพลเรือนจึงมีความสำคัญเป็นอันมากต่อรัฐบาลในการบริหารงานของประเทศ เพราะข้าราชการพลเรือนเป็นเจ้าหน้าที่ส่วนหนึ่งของรัฐบาลในการบริหารราชการซึ่งจะเข้าถึงประชาชนโดยตรง หากข้าราชการพลเรือนไม่มีวินัยดีพอจะทำให้ประชาชนขาดความเชื่อถือ ศรัทธาในตัวข้าราชการ และพลอยขาดความเชื่อถือ ศรัทธาและไม่ให้ความร่วมมือแก่รัฐบาลในการบริหารประเทศ นอกจากวินัยจะมีความสำคัญต่อราชการเป็นส่วนรวมแล้ว ยังมีความสำคัญต่อตัวข้าราชการอีกด้วย เพราะวินัยจะเป็นเครื่องนำตนไปในทางที่ดี ทำให้ปฏิบัติงานได้ผลดีมีประสิทธิภาพ ได้รับความดีความชอบ มีความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานและประสบความสำเร็จในชีวิตรวมทั้งมีความสุขกับการปฏิบัติราชการ ดังนั้น จึงต้องมีวินัยเป็นเครื่องกำหนดข้อปฏิบัติและข้อห้ามปฏิบัติเพื่อให้ข้าราชการเป็นบุคคลที่มีความประพฤติดี และปฏิบัติราชการได้อย่างมีประสิทธิภาพประสิทธิผล

3.1.2 จุดมุ่งหมาย ซึ่งจุดมุ่งหมายสำคัญของวินัยข้าราชการพลเรือน มีดังนี้⁵

1) เพื่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลของทางราชการ เมื่อข้าราชการมีวินัยก็จะสามารถทำงานได้อย่างเต็มที่ ผลการปฏิบัติงานจะมีประสิทธิภาพกว่าบุคคลที่ไม่ตั้งใจปฏิบัติงานเมื่อผลงานแต่ละคนมีประสิทธิภาพก็จะส่งผลประโยชน์เพิ่มประสิทธิผลให้กับราชการ

2) เพื่อความเจริญมั่นคงของประเทศชาติ เมื่อหน่วยงานราชการแต่ละแห่งมีบุคคลซึ่งเปรียบเสมือนเครื่องจักรในการทำงาน และทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ราชการเจริญก้าวหน้าส่งผลให้เกิดความเจริญรุ่งเรืองแก่ประเทศชาติโดยส่วนรวมไม่มีผู้ใดกล้ามารุกรานได้

3) เพื่อความผาสุกของประชาชน ถ้าข้าราชการทำงานให้ได้ผลอย่างเต็มที่ ประเทศชาติเจริญรุ่งเรืองและมั่นคง ผู้ที่จะได้รับผลประโยชน์สูงสุด คือ ประชาชนผู้รับบริการนั่นเอง

⁵ สำนักงาน ก.พ. (2530). คู่มือการดำเนินการทางวินัย ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518. หน้า 1.

⁶ สำนักงาน ก.พ. (2532). วินัยและคุณธรรมของข้าราชการพลเรือน. หน้า 9.

4) เพื่อภาพพจน์ชื่อเสียงที่ดีของทางราชการ จุดมุ่งหมายในข้อนี้เกี่ยวข้องกับความปลอดภัยของข้าราชการโดยตรง แม้ว่าความปลอดภัยนั้นจะถือเป็นเรื่องส่วนตัวของแต่ละบุคคลไม่เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ราชการก็ตาม แต่โดยที่ข้าราชการเป็นบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ราชการเพื่อการบริหารราชการดำเนินไปด้วยความสำเร็จลุล่วงตามนโยบายของรัฐบาล เป็นผู้ที่มีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับประชาชน เป็นผู้ที่ประชาชนให้ความนับถือ ศรัทธา และยกย่อง หากข้าราชการประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ไม่รักษาชื่อเสียงและเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ประชาชนก็จะเสื่อมความเชื่อถือในตัวข้าราชการ อันจะส่งผลไปถึงการเสื่อมความเชื่อถือในหน่วยงานราชการและรัฐบาลด้วย

3.1.3 **ข้อกำหนดวินัยข้าราชการพลเรือนสามัญ** โดยพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้บัญญัติไว้ในหมวด 6 วินัยและการรักษาวินัย ซึ่งเริ่มตั้งแต่มาตรา 80 ถึงมาตรา 85 โดยแยกแต่ละประเภทได้ดังนี้

1) ข้อกำหนดวินัยต่อตำแหน่งหน้าที่

เมื่อบุคคลใดได้รับการบรรจุเป็นข้าราชการแล้ว จะต้องมียข้อกำหนดสำหรับความปลอดภัยปฏิบัติตัวตามตำแหน่งหน้าที่นั้นๆ เพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติราชการซึ่งจะส่งผลสำเร็จต่องานราชการ ดังนี้

(1) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสนับสนุนการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ (มาตรา 81)

(2) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการด้วยความซื่อสัตย์ สุจริต และเที่ยงธรรม (มาตรา 82 (1))

(3) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องปฏิบัติหน้าที่ราชการให้เกิดผลดีหรือความก้าวหน้าแก่ราชการด้วยความตั้งใจ อุตสาหะ เอาใจใส่ และรักษาประโยชน์ของทางราชการ (มาตรา 82 (3))

(4) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องอุทิศเวลาของตนให้แก่ราชการ จะละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการมิได้ (มาตรา 82 (5))

(5) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาความลับของทางราชการ (มาตรา 82 (6))

(6) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องวางตนเป็นกลางทางการเมืองในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ และในการปฏิบัติราชการอื่นที่เกี่ยวข้องกับประชาชน กับจะต้องปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการว่าด้วยมารยาททางการเมืองของข้าราชการด้วย (มาตรา 82 (9))

(7) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่อาศัยหรือยอมให้ผู้อื่นอาศัยตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนหาประโยชน์ให้แก่ตนเองหรือผู้อื่น (มาตรา 83 (3))

(8) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่ประพฤติเลวในหน้าที่ราชการ (มาตรา 83 (4))

(9) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำการหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการหาผลประโยชน์ อันอาจทำให้เสียความเที่ยงธรรม หรือเสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน (มาตรา 83 (5))

(10) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่เป็นการกรรมการผู้จัดการ หรือผู้จัดการ หรือดำรงตำแหน่งอื่นใดที่มีลักษณะงานคล้ายคลึงกันนั้นในห้างหุ้นส่วนหรือบริษัท (มาตรา 83 (6))

(11) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำการอันเป็นการล่วงละเมิดหรือคุกคามทางเพศตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. (มาตรา 83 (8))

(12) ข้าราชการพลเรือนสามัญปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการโดยทุจริต (มาตรา 85 (1))

(13) ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (2))

(14) ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นคราวเดียวกันเป็นเวลานานกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ (มาตรา 85 (3))

2) ข้อกำหนดวินัยต่อประชาชน

ข้าราชการจะต้องปฏิบัติงานเพื่อบริการประชาชนหรือสนองความต้องการของประชาชน โดยจะต้องปฏิบัติหน้าที่ในการสร้างความเข้าใจอันดีระหว่างรัฐบาลและประชาชน ดังนั้นในการปฏิบัติงานของข้าราชการจึงจำเป็นต้องกำหนดพฤติกรรมที่พึงมีต่อประชาชน ดังนี้

(1) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องต้อนรับ ให้ความสะดวก ให้ความเป็นธรรม และให้การสงเคราะห์แก่ประชาชนผู้ติดต่อราชการเกี่ยวกับหน้าที่ของตน (มาตรา 82 (8))

(2) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม กดขี่ หรือข่มเหงประชาชนผู้มาติดต่อราชการ (มาตรา 82 (9))

3) ข้อกำหนดวินัยต่อผู้บังคับบัญชา

ในระบบราชการบริหารราชการแผ่นดิน ได้กำหนดถึงเรื่องอำนาจการบังคับบัญชาไว้ โดยกำหนดให้การบริหาร หรือการสั่งการเป็นไปตามอำนาจของผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้น เพื่อให้เกิดความเป็นระเบียบในกระบวนการบริหารราชการ ดังนี้

(1) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชาซึ่งสั่งในหน้าที่ราชการโดยชอบด้วยกฎหมาย และระเบียบของทางราชการ โดยไม่ขัดขืนหรือหลีกเลี่ยง แต่ถ้าเห็นว่าการปฏิบัติตามคำสั่งนั้นจะทำให้เสียหายแก่ราชการ หรือจะเป็นการไม่รักษาประโยชน์ของทางราชการ จะต้องเสนอความเห็นเป็นหนังสือทันทีให้ผู้บังคับบัญชาทบทวนคำสั่งนั้น และเมื่อได้เสนอความเห็นแล้ว ถ้าผู้บังคับบัญชายินยอมให้ปฏิบัติตามคำสั่งเดิม ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาต้องปฏิบัติตาม (มาตรา 82 (4))

(2) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่รายงานเท็จต่อผู้บังคับบัญชา การรายงานโดยปกปิดข้อความซึ่งควรต้องแจ้ง ถือว่าเป็นการรายงานเท็จด้วย (มาตรา 83 (1))

(3) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่ปฏิบัติราชการอันเป็นการกระทำข้ามผู้บังคับบัญชาเหนือตน เว้นแต่ผู้บังคับบัญชาเหนือตนขึ้นไปเป็นผู้สั่งให้กระทำหรือได้รับอนุญาตเป็นพิเศษชั่วคราว (มาตรา (83 (2))

4) ข้อกำหนดวินัยต่อเพื่อนร่วมงาน

ข้าราชการจะต้องมีวินัยต่อเพื่อนข้าราชการด้วย เพื่อรักษาความสัมพันธ์อันดีต่อกัน เพราะการประสานงานที่ดีจะนำไปสู่ผลงานหรือผลสำเร็จ นอกจากนี้ข้าราชการจะต้องให้เกียรติ และช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เพื่อประโยชน์ของงานราชการเป็นสำคัญ ได้แก่

ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องสุภาพเรียบร้อย รักษาความสามัคคีและต้องช่วยเหลือกัน ในการปฏิบัติราชการระหว่างข้าราชการด้วยกันและผู้ร่วมปฏิบัติราชการ (มาตรา 82 (7))

5) ข้อกำหนดวินัยต่อตนเอง

ข้าราชการต้องมีวินัยต่อตนเอง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อความดี ความเจริญก้าวหน้าของตนเอง อันจะส่งผลให้ภาพพจน์ชื่อเสียงของราชการ โดยส่วนร่วมดีขึ้นไปด้วย ดังนี้

(1) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องรักษาชื่อเสียงของตน และรักษาเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตนมิให้เสื่อมเสีย (มาตรา 82 (10))

(2) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤติชั่วอย่างร้ายแรง (มาตรา 85 (4))

(3) ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ (มาตรา 85 (6))

3.2 การลงโทษทางวินัย

โดยปกติมนุษย์ไม่สามารถอยู่คนเดียวได้ตามลำพัง ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลและส่งผลบังคับให้มนุษย์ต้องอยู่รวมกันเป็นกลุ่มเป็นพวก ซึ่งเรียกว่าสังคม ดังนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่คนในสังคมจะต้องร่วมกันกำหนดกฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ เพื่อควบคุมความประพฤติของปัจเจกบุคคลให้อยู่ในทำนองคลองธรรม และอยู่ร่วมกับกลุ่มชนส่วนใหญ่ได้ อันจะนำมาซึ่งความผาสุกและความเป็นระเบียบเรียบร้อย กล่าวโดยสรุปได้ว่าการสร้างกฎเกณฑ์ ระเบียบวินัยขึ้นมาเพื่อให้สังคมอยู่รวมกันได้ด้วยความสะดวก

การที่จะหวังให้เจ้าหน้าที่ในองค์การปฏิบัติงานโดยเรียบร้อย ไม่มีการกระทำผิดวินัยเลยนั้น ย่อมเป็นไปได้ไม่ได้ รวมทั้งการหลีกเลี่ยงที่จะมิให้มีการลงโทษซึ่งก็เป็นไปได้อย่างเช่นกัน ดังนั้น “ที่ใดไม่มีระเบียบวินัย ที่นั่นต้องมีการลงโทษ”⁷ แต่การลงโทษนั้นควรจะต้องเลือกใช้เป็นวิธีสุดท้าย เมื่อเห็นว่าการป้องกันและการเสริมสร้างทางวินัยนั้นมิได้ผล

ข้าราชการทุกคนมีหน้าที่ที่จะต้องรักษาวินัย ซึ่ง “วินัย” เป็นกรอบให้ข้าราชการทุกคนยึดถือปฏิบัติ เพื่อให้ทุกคนสำนึกอยู่เสมอว่าจะประพฤติและปฏิบัติหน้าที่ให้ดีที่สุด ผู้ที่มีวินัยเท่านั้นจึงจะเป็นผู้ประพฤติดี ปฏิบัติงานเป็นผลสำเร็จด้วยดี และทำให้ประชาชนมีความศรัทธาในการปฏิบัติหน้าที่

3.2.1 ความหมาย การลงโทษ

มาตรการอย่างหนึ่งที่ใช้ในการรักษาวินัยอันเป็นมาตรการในทางลบ (negative) เพื่อปราบปรามผู้กระทำความผิดทางวินัย ในปัจจุบันทางราชการจะใช้การลงโทษเป็นมาตรการสุดท้าย หลังจากที่มีการส่งเสริมให้ข้าราชการมีวินัยและการป้องกันมิให้ข้าราชการกระทำผิดวินัยไม่อาจใช้ได้ในกรณีนั้น⁸

3.2.2 จุดมุ่งหมาย การลงโทษทางวินัย

คือ การที่กฎหมายได้บัญญัติข้อกำหนดทางวินัยให้ข้าราชการรักษาหรือยึดถือซึ่งมีทั้งข้อบัญญัติให้ถือปฏิบัติและข้อห้ามมิให้กระทำ เมื่อข้าราชการผู้ใดฝ่าฝืนข้อห้ามหรือข้อที่ต้องปฏิบัติ ก็ถือว่าเป็นผู้กระทำความผิดวินัยและจะต้องถูกลงโทษ

การลงโทษทางวินัย มีจุดมุ่งหมายดังนี้⁹

1) เพื่อรักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายหรือระเบียบแบบแผน โดยที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนกำหนดว่าข้าราชการผู้ใดไม่ปฏิบัติตามข้อปฏิบัติหรือฝ่าฝืนข้อห้าม ผู้นั้น

⁷ เมตต์ เมตต์กรูณจิต. (2525). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับวินัยข้าราชการพลเรือน (สามัญ). หน้า 57.

⁸ สุทธาทิพย์ นาคาบตี. (2536). การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษของข้าราชการพลเรือน. หน้า 11.

⁹ สำนักงาน ก.พ. (2530). เล่มเดิม. หน้า 252-255.

เป็นผู้กระทำผิดวินัย¹⁰ และเมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการผู้ใดกระทำผิดวินัย ให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการตามที่กฎหมายกำหนดไว้¹¹ ถ้าผู้บังคับบัญชาผู้ใดละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่สุจริต ให้ถือว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัย¹² ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาจึงมีบทบาทหน้าที่รักษาความศักดิ์สิทธิ์ของกฎหมายโดยการ “ปราบ” ผู้กระทำผิด และ “ปราม” มิให้ผู้อื่นเอาเยี่ยงอย่างผู้กระทำผิด

2) เพื่อรักษามาตรฐานความประพฤติ ขวัญ และสมรรถภาพของข้าราชการ โดยที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน กำหนดว่า การลงโทษข้าราชการให้ทำเป็นคำสั่ง ผู้สั่งลงโทษต้องสั่งลงโทษให้เหมาะสมกับความผิดและต้องเป็นไปด้วยความยุติธรรมและปราศจากอคติ โดยในคำสั่งลงโทษให้แสดงว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยในกรณีใดและมาตราใด¹³ ซึ่งการลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการผู้กระทำผิดต้องกระทำโดยฉับพลัน เป็นธรรม เสมอหน้า และเหมาะสม กล่าวคือ การลงโทษทางวินัยจะต้องกระทำในเวลาใกล้เคียงกับที่พบการกระทำผิดและได้พิจารณาอย่างถี่ถ้วนแล้วว่าผู้นั้นกระทำผิดจริง รวมทั้งการลงโทษจะต้องเสมอหน้ากัน ไม่เลือกที่รักมักที่ชัง คือ ผู้กระทำผิดในลักษณะเดียวกันย่อมได้รับโทษในลักษณะเดียวกัน และจะต้องลงโทษในระดับที่เหมาะสมกับความผิดด้วย จึงจะทำให้ข้าราชการรู้สึกว่ามีความเป็นธรรมในระบบราชการและจะมีขวัญ กำลังใจ ในการประพฤติปฏิบัติตนให้อยู่ในมาตรฐานที่ดีได้

3) เพื่อจูงใจให้ข้าราชการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น ซึ่งการที่จะลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการผู้กระทำผิดวินัยผู้ใด ผู้บังคับบัญชาควรที่จะได้ชี้แจงให้ผู้ถูกลงโทษผู้นั้นรู้ เข้าใจและยอมรับในความผิดที่ตนได้กระทำลงไป ซึ่งกระทำให้เกิดความสำนึกในสิ่งที่ได้กระทำลงไปว่าเป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ของส่วนรวมและของทางราชการ และผู้ที่กระทำผิดจะต้องถูกลงโทษ เพื่อเป็นการจูงใจให้ข้าราชการปรับปรุงตนเองให้ดีขึ้น และเพื่อมิให้กระทำผิดอีกต่อไป

4) เพื่อรักษาชื่อเสียงของทางราชการและความเชื่อมั่นของประชาชนต่อทางราชการ โดยทำให้ข้าราชการมีระเบียบวินัย มีสมรรถภาพในการทำงานอย่างสม่ำเสมอ หากในหน่วยงานใดมีข้าราชการบกพร่องในเรื่องระเบียบวินัย หรือบกพร่องในการปฏิบัติราชการก็มีความจำเป็นที่จะต้องลงโทษข้าราชการที่บกพร่องนั้นๆ ถ้าเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงซึ่งแสดงว่าผู้กระทำผิดเป็นบุคคลที่ไม่สมควรให้อยู่ในราชการต่อไป ก็จะต้องลงโทษสถานหนัก คือ ปลดออก หรือไล่ออกจากราชการ หรือแม้จะยังลงโทษสถานหนักดังกล่าวไม่ได้ ถ้าเป็นบุคคลที่ไม่สมควรให้อยู่ใน

¹⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 84.

¹¹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 90 วรรคหนึ่ง.

¹² พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 90 วรรคสอง.

¹³ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 89.

ราชการก็อาจพิจารณาให้ออกจากราชการในฐานะอื่น ทั้งนี้ เพื่อให้ประชาชนเชื่อมั่นในระบบราชการว่าจะมีแต่บุคคลผู้มีความประพฤติดี มีระเบียบวินัยดี เป็นข้าราชการที่มีหน้าที่ให้บริการแก่ประชาชนเท่านั้น อันเป็นการรักษาชื่อเสียงของทางราชการด้วย

3.2.3 โทษทางวินัย มาตรา 88 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551
กำหนดโทษทางวินัยไว้ 5 สถาน ดังนี้

- 1) ภาคทัณฑ์
- 2) ตัดเงินเดือน
- 3) ลดเงินเดือน
- 4) ปลดออก
- 5) ไล่ออก

โทษทางวินัยทั้ง 5 สถานนี้ แยกพิจารณาเป็นโทษ 2 ระดับ คือ โทษสำหรับความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง และโทษสำหรับความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

1) โทษสำหรับความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง โดยที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ได้กำหนดว่า ข้าราชการผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุแต่งตั้งส่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือน ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด ในกรณีมีเหตุอันควรลดหย่อน จะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่สำหรับการลงโทษภาคทัณฑ์ให้ใช้เฉพาะกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อย หรือในกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อยและมีเหตุอันควรลดโทษ จะงดโทษให้โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือ หรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้¹⁴

2) โทษสำหรับความผิดวินัยอย่างร้ายแรง โดยที่พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน ได้กำหนดว่า ข้าราชการผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ลงโทษปลดออก หรือไล่ออกตามความร้ายแรงแห่งกรณี ถ้ามีเหตุอันควรลดหย่อนจะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่ห้ามมิให้ลดโทษลงต่ำกว่าปลดออก¹⁵

3.3 ความแตกต่างระหว่างการลงโทษทางวินัยกับการให้ออกจากราชการ

การสั่งให้ออกจากราชการตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มิใช่เป็นการลงโทษทางวินัย แต่เป็นการให้ออกด้วยเหตุผลของความเหมาะสมในการบริหารราชการซึ่งมีอยู่หลายกรณี ดังนี้

¹⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 96.

¹⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 97.

1) สั่งให้ออกจากราชการกรณีเป็นผู้มีผลการประเมินทดลองปฏิบัติหน้าที่ราชการต่ำกว่ามาตรฐานตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.¹⁶

2) สั่งให้ออกจากราชการกรณีเป็นผู้ขาดคุณสมบัติทั่วไปหรือมีลักษณะต้องห้าม¹⁷

3) สั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนกรณีเป็นผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จนถูกตั้งกรรมการสอบสวน หรือถูกฟ้องคดีอาญา หรือต้องหาว่ากระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุมีอำนาจสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อรอฟังผลการสอบสวนหรือพิจารณา หรือผลแห่งคดีได้¹⁸

4) ผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งบรรจุ มีอำนาจสั่งให้ข้าราชการออกจากราชการเพื่อรับบำเหน็จบำนาญเหตุทดแทนตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการได้ในกรณีดังต่อไปนี้¹⁹

(1) ข้าราชการผู้นั้นเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนโดยสม่ำเสมอ

(2) ข้าราชการผู้นั้นสมัครไปปฏิบัติงานใดๆ ตามความประสงค์ของทางราชการ

(3) ข้าราชการผู้นั้นขาดคุณสมบัติทั่วไป กรณีเป็นผู้มีสัญชาติไทย หรือเป็นผู้เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ หรือมีลักษณะต้องห้าม ได้แก่ เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง หรือเป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนตามพระราชบัญญัตินั้นหรือกฎหมายอื่น หรือเป็นบุคคลล้มละลายหรือเป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(4) กรณีที่ทางราชการเลิกหรือยุบหน่วยงานหรือตำแหน่งที่ข้าราชการปฏิบัติหรือดำรงอยู่ สำหรับผู้ที่ออกจากราชการในกรณีให้ได้รับเงินชดเชยตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กระทรวงการคลังกำหนดด้วย

(5) ข้าราชการผู้นั้นไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการ

(6) ข้าราชการผู้นั้นหย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติดนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถ้าให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

¹⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 59.

¹⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 67.

¹⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 101.

¹⁹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 110.

(7) ข้าราชการผู้นั้นมีกรณีถูกสอบสวนว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และผลการสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะฟังลงโทษ แต่มีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน ถ้าได้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ

(8) ข้าราชการผู้นั้นต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษหรือต้องรับโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาลซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก

5) สั่งให้ออกจากราชการกรณีข้าราชการผู้นั้นไปรับราชการทหารตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

ข้าราชการที่ถูกลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการตามมาตรา 110 (1) (3) (5) (6) (7) และ (8) ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำสั่ง²⁰

3.4 ลักษณะสำคัญของการดำเนินการทางวินัยข้าราชการ

ในการดำเนินการขององค์การ (Organizations) โดยทั่วไปจะต้องมีการจัดระเบียบภายในองค์การเพื่อให้การปฏิบัติหน้าที่เป็นไปอย่างมีระเบียบและมีประสิทธิภาพเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์การนั้นๆ ซึ่งมีระเบียบหรือข้อบังคับที่ใช้ควบคุมความประพฤติและการปฏิบัติหน้าที่ขององค์การ เรียกว่า “วินัย” ซึ่งการดำเนินการทางวินัยข้าราชการ มีความแตกต่างกับการดำเนินคดีแพ่งหรือดำเนินคดีอาญา ดังนี้

3.4.1 การกระทำผิดวินัยไม่มีอายุความ

กล่าวคือ หากข้าราชการผู้ใดได้กระทำผิดวินัยครบองค์ประกอบความผิดวินัยแล้ว ตราบใดที่ผู้นั้นยังมีสถานภาพเป็นข้าราชการ ผู้บังคับบัญชามีอำนาจดำเนินการทางวินัยได้หรือแม้ภายหลังจะออกจากราชการไปแล้ว หากมีกรณีถูกกล่าวหาเป็นหนังสือว่าการกระทำหรือละเว้นกระทำการใดที่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ถ้าเป็นการกล่าวหาต่อผู้บังคับบัญชาผู้นั้น หรือต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนสอบสวนหรือตรวจสอบตามกฎหมายหรือระเบียบของทางราชการ หรือเป็นการกล่าวหาโดยผู้บังคับบัญชาผู้นั้น หรือมีกรณีถูกฟ้องคดีอาญาหรือต้องหาว่ากระทำความผิดทางอาญา อันมิใช่ความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทที่ไม่เกี่ยวกับราชการหรือความผิดลหุโทษ ผู้มีอำนาจดำเนินการทางวินัยมีอำนาจดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณา และดำเนินการทางวินัยต่อไปได้เสมือนว่าผู้นั้นยังมีได้ออกจากราชการเว้นแต่เพราะเหตุตาย ทั้งนี้ผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 จะต้องดำเนินการสอบสวนภายในหนึ่งร้อยแปดสิบวันนับ

²⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 114.

แต่วันที่ผู้นั้นพ้นจากราชการ กล่าวคือ จะต้องมีการกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ก่อนที่ผู้นั้นจะพ้นจากราชการ ผู้บังคับบัญชาสามารถดำเนินการทางวินัยต่อไปได้ แม้ว่าผู้นั้นจะพ้นจากราชการก่อนการดำเนินการทางวินัยจะเสร็จสิ้นก็ตาม ซึ่งต่างจากการดำเนินคดีอาญาหรือการดำเนินคดีแพ่งที่จะต้องดำเนินการภายในอายุความ

3.4.2 การลงโทษทางวินัยต้องดำเนินการตามกระบวนการขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด

คำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นคำสั่งทางปกครอง ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาจะสั่งลงโทษทางวินัย ข้าราชการผู้ใดจะต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้ และหากไม่ดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนดไว้จะทำให้คำสั่งลงโทษทางวินัยไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งกระบวนการดำเนินการของผู้บังคับบัญชาก่อนที่จะสั่งลงโทษทางวินัยเรียกว่าการดำเนินการทางวินัย โดยการดำเนินการทางวินัยตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มี 2 ประเภท ได้แก่ การดำเนินการทางวินัยอย่างไม่ร้ายแรงและการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง ซึ่งจะได้กล่าวโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

3.5 ขั้นตอนการดำเนินการทางวินัย

การดำเนินการทางวินัย หมายถึง กระบวนการทั้งหลายที่กระทำตามหลักเกณฑ์หรือเป็นพิธีการตามกฎหมายเมื่อข้าราชการมีกรณีกล่าวหาว่ากระทำความผิดวินัย ได้แก่ การสืบสวน การตั้งเรื่องกล่าวหา การสอบสวน การสั่งพักราชการ การสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อนเพื่อรอฟังผลการสอบสวนพิจารณาความผิด การกำหนดโทษและการลงโทษ

จุดมุ่งหมายของการดำเนินการทางวินัยก็เพื่อให้ได้ความจริงว่าข้าราชการที่ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดในกรณีใดหรือไม่ ให้เป็นไปโดยยุติธรรมตามกระบวนการทางนิติธรรม ให้ผู้กระทำความผิดได้รับการลงโทษและไม่ให้ลงโทษผู้ไม่มีความผิด ให้การลงโทษเป็นไปโดยเหมาะสมกับความผิดและเพื่อให้การลงโทษเป็นไปโดยสุจริต

ตามที่ได้กล่าวข้างต้นว่าการดำเนินการทางวินัย เป็นกระบวนการที่กระทำตามหลักเกณฑ์หรือวิธีตามกฎหมาย แต่ถ้าผู้บังคับบัญชาสั่งให้ดำเนินการสืบสวนเพื่อจะฟังว่ากรณีมีมูลหรือไม่ เป็นกระบวนการก่อนดำเนินการทางวินัย หากผู้บังคับบัญชาสืบสวนเรื่องใดแล้วเห็นว่ากรณีไม่มีมูล ก็ไม่ต้องรายงาน อ.ก.พ. กระทรวง ตามมาตรา 103 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 เพื่อตรวจสอบการดำเนินการแต่อย่างใด ซึ่งมีรายละเอียดดังจะกล่าวต่อไปนี้

3.5.1 การสืบสวนทางวินัย คือ การแสวงหาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งกรณีที่จะดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการ แยกออกเป็น 2 กรณี ได้แก่

- 1) การสืบสวนก่อนดำเนินการทางวินัย
- 2) การสืบสวนซึ่งเป็นการดำเนินการทางวินัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.5.1.1 การสืบสวนก่อนดำเนินการทางวินัย ได้แก่ การสืบสวนเมื่อมีกรณีสงสัยว่าข้าราชการอาจกระทำผิดวินัย เพื่อให้ได้ข้อเท็จจริงที่จะฟังว่า กรณีมีมูลน่าเชื่อว่าข้าราชการกระทำผิดวินัยหรือไม่ หากกรณีมีมูลก็ดำเนินการทางวินัยต่อไป แต่ถ้าสืบสวนแล้วเห็นว่ากรณีไม่มีมูลก็ไม่ต้องดำเนินการทางวินัย

การสืบสวนก่อนดำเนินการทางวินัย เป็นกระบวนการที่ไม่ต้องทำเป็นวิธีการตามกฎหมาย จึงอาจกระทำโดยทางลับก็ได้

การสืบสวนก่อนดำเนินการทางวินัยเป็นกระบวนการที่ควรจะทำก่อนดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการ เพราะการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้ใด แม้เพียงแต่ตั้งเรื่องกล่าวหาหรือสอบสวนก็มีผลกระทบกระเทือนต่อข้าราชการผู้นั้น และทางราชการเป็นส่วนรวมแล้ว กล่าวคือ ข้าราชการผู้นั้นจะถูกครหานินทา หรือดูหมิ่น เกือบชงจากเพื่อนข้าราชการด้วยกัน ตลอดจนสังคมทั่วไปซึ่งจะกระทบกระเทือนถึงขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ยิ่งการสอบสวนใช้เวลานานๆ ก็ยิ่งจะเสียหายหรือเสียประโยชน์แก่ข้าราชการผู้ถูกสอบสวนเป็นอย่างมาก ทั้งในด้านความดีความชอบ และโอกาสที่จะก้าวหน้า ฉะนั้น จึงสมควรผลิผลตามดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการผู้ใดไปโดยมิได้สืบสวนให้ได้ข้อเท็จจริงเสียก่อนว่ากรณีมีมูล ทั้งนี้ มีบทกฎหมายที่ชี้แนะว่าควรจะได้สืบสวนให้ได้ว่าความว่ากรณีมีมูลเสียก่อนแล้วจึงดำเนินการทางวินัย คือ

มาตรา 91 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า “เมื่อได้รับรายงานตามมาตรา 90 หรือความดังกล่าวปรากฏต่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา 57 รับผิดชอบหรือสั่งให้ดำเนินการสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยก็ให้ยุติเรื่องได้”

ตามบทบัญญัติดังกล่าวข้างต้นจะเห็นว่า เป็นวิธีการก่อนดำเนินการทางวินัย กล่าวคือ เมื่อมีการกล่าวหาหรือมีกรณีเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการผู้ใดกระทำผิดวินัย ผู้บังคับบัญชามีอำนาจสั่งบรรจุ จะต้องสืบสวนหรือพิจารณาในเบื้องต้นว่ากรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยก็ให้ยุติเรื่องได้

นอกจากนี้ มาตรา 91 วรรคสอง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 บัญญัติว่า “ในกรณีที่เห็นว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำ

ผิดวินัยโดยมีพยานหลักฐานในเบื้องต้นอยู่แล้วให้ดำเนินการต่อไปตามมาตรา 92 หรือมาตรา 93 แล้วแต่กรณี”

จากบทบัญญัติดังกล่าวจะเห็นว่า ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ ได้พิจารณาแล้วเห็นว่า กรณีมีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการผู้นั้นกระทำความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงก็ให้ดำเนินการตามมาตรา 92 หรือหากเห็นว่า เป็นกรณีกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงก็ให้ดำเนินการตามมาตรา 93 ต่อไป

อย่างไรก็ดี หากมีการกล่าวหาข้าราชการผู้ใดกระทำความผิดวินัย ผู้บังคับบัญชาที่ได้รับเรื่องกล่าวหาจะต้องดำเนินการอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อให้ทราบว่ากรณีมีมูลหรือไม่ มิฉะนั้นผู้บังคับบัญชานั้นจะมีความผิดในกรณีละเลยไม่ปฏิบัติหน้าที่ หรือปฏิบัติหน้าที่โดยไม่สุจริตให้ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดวินัย ดังนั้น หากเก็บเรื่องที่มีผู้กล่าวหาโดยเชื่อเอาเองว่ากรณีไม่มีมูล ซึ่งอาจถูกดำเนินการทางวินัยได้ ทางที่ดีที่สุดควรทำการสืบสวนและบันทึกผลการสืบสวนไว้เป็นหลักฐาน

กรณีที่จะทำการสืบสวน ได้แก่ กรณีที่มีการกล่าวหาหรือเป็นที่สงสัยว่าข้าราชการกระทำความผิดวินัย ซึ่งการกล่าวหาหรือสงสัยว่าข้าราชการกระทำความผิดวินัยนั้นอาจมีที่มาอันเป็นมูลกรณีแห่งเรื่องที่ปรากฏขึ้นหลายทาง เช่น

(1) มีผู้ร้องเรียนขึ้นมากล่าวหาว่าข้าราชการกระทำความผิดวินัย โดยผู้ร้องเรียนนั้นได้แจ้งชื่อและที่อยู่ของตนเป็นที่แน่นอน พร้อมทั้งระบุกรณีที่กล่าวหาว่าข้าราชการกระทำความผิดวินัยนั้นพอที่สามารถดำเนินการสืบสวนข้อเท็จจริงได้ กรณีเช่นนี้ ก็ควรสืบสวนข้อเท็จจริงในเบื้องต้นเสียก่อนว่ากรณีมีมูลตามที่ร้องเรียนกล่าวหาหรือไม่

(2) ผู้บังคับบัญชารู้เห็น หรือสงสัยว่าข้าราชการในบังคับบัญชากระทำความผิดวินัย ซึ่งผู้บังคับบัญชาอาจรู้เห็นการกระทำเอง หรือมีผู้บอกให้รู้หรือพบเห็นจากเอกสารหลักฐานก็ได้ ซึ่งควรสืบสวนหาข้อเท็จจริงว่ากรณีมีมูลการกระทำความผิดวินัยหรือไม่

(3) ส่วนราชการหรือหน่วยงานอื่นแจ้งมาให้ทราบว่าข้าราชการในบังคับบัญชากระทำความผิดวินัยหรือสงสัยว่ากระทำความผิดวินัย เช่น ได้รับแจ้งจากสำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน สำนักงาน ป.ป.ช. สำนักงาน ก.พ. หรือสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี เป็นต้น กรณีเช่นนี้ผู้บังคับบัญชาก็ควรสืบสวนหาข้อเท็จจริงว่ากรณีมีมูลที่ควรตั้งเรื่องดำเนินการทางวินัยหรือไม่ (กรณี สดง. หรือ ป.ป.ช. ได้รับความผิด อาจดำเนินการทางวินัยโดยไม่ต้องสืบสวนหรือตั้งกรรมการสอบสวนข้อเท็จจริงอีก ทั้งนี้ ต้องเป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการนั้น)

(4) มีบัตรสนเท่ห์ กล่าวหาว่าข้าราชการในบังคับบัญชากระทำความผิดวินัยโดยบัตรสนเท่ห์ ซึ่งกรณีการกล่าวหาเป็นบัตรสนเท่ห์ได้มีหนังสือสำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรีที่ นร 0206/17085 ลงวันที่ 25 ธันวาคม 2541 เรื่อง หลักเกณฑ์และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการ

ร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการและการสอบสวนเรื่องราวร้องเรียนกล่าวโทษข้าราชการว่ากระทำผิดวินัยในข้อ 1 กล่าวคือ “เมื่อผู้บังคับบัญชาได้รับเรื่องราวกล่าวโทษข้าราชการในเบื้องต้นให้ถือเป็นความลับทางราชการ หากเป็นบัตรสนเท่ห์ให้พิจารณาเฉพาะรายที่ระบุหลักฐานกรณีแวดล้อมปรากฏชัดแจ้ง ตลอดจนชี้พยานบุคคลแน่นอนเท่านั้น” กรณีเช่นนี้ผู้บังคับบัญชาก็ควรสืบสวนข้อเท็จจริงให้ได้ความว่า กรณีมีมูลตามบัตรสนเท่ห์หรือไม่

3.5.1.2 การสืบสวนซึ่งเป็นการดำเนินการทางวินัย การสืบสวนประเภทนี้ ได้แก่ การสืบสวนเพื่อให้ได้ข้อเท็จจริง เช่น ข้อเท็จจริงที่จะฟังได้ว่า ข้าราชการที่กระทำผิดวินัยฐานละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า 15 วัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ อันเป็นความผิดปรากฏชัดแจ้งตามข้อ 4 (2) แห่งกฎ ก.พ. ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งหรือไม่ การสืบสวนดังกล่าวเป็นกระบวนการที่กระทำอันเป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการทางวินัยในกรณีความผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่ไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ได้ เพราะเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง กล่าวคือ ข้อเท็จจริงปรากฏชัดแจ้งแล้วว่าข้าราชการได้ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่า 15 วัน ไม่จำเป็นที่จะต้องสอบสวนว่าละทิ้งหน้าที่ราชการหรือไม่แล้ว เพียงแต่สืบสวนให้ได้ความว่าการละทิ้งหน้าที่ราชการนั้นมีเหตุผลอันสมควรหรือไม่ หรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการหรือไม่ แต่ถ้าการละทิ้งหน้าที่ราชการนั้นไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ ก็เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง อันเป็นความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งซึ่งต้องส่งเรื่องให้ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง แล้วแต่กรณีที่พิจารณาโทษ โดยไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นสอบสวนก็ได้

วิธีการสืบสวน

วิธีการสืบสวนทางวินัยนั้นไม่มีกฎหมายหรือระเบียบการใดกำหนดแนวทางปฏิบัติไว้ ฉะนั้น การสืบสวนอาจจะดำเนินการโดยวิธีการใดอย่างหนึ่งก็ได้ ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับสภาพของเรื่องที่จะทำการสืบสวนว่าควรจะใช้วิธีการใด จึงจะเหมาะสมที่จะให้ได้มาซึ่งข้อเท็จจริงในเรื่องนั้นๆ

การสืบสวนทางวินัย ผู้บังคับบัญชาอาจดำเนินการเองหรือให้ผู้อื่นดำเนินการสืบสวนก็ได้ หรืออาจส่งประเด็นไปให้เจ้าหน้าที่ในท้องถิ่น เช่น จังหวัด อำเภอ หรือสถานทูต ช่วยสืบสวนให้ก็ได้

การสืบสวนกระทำได้ 2 วิธี คือ

การสืบสวนโดยทางลับ ได้แก่ การหาข้อเท็จจริงที่ดำเนินการไปโดยมิให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิดรู้ตัวถึงเรื่องที่จะทำการสอบสวน โดยใช้วิธีการที่เหมาะสม เช่น เข้าไปพูดคุยปกติแล้วหว่านล้อมให้เข้าประเด็นที่ต้องการทราบหรือแอบแทรกเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์เพื่อจะได้ทราบถึงความเคลื่อนไหว หรือข้อวิพากษ์วิจารณ์เกี่ยวกับเรื่องนั้น

การสืบสวนโดยเปิดเผย ได้แก่ การหาข้อเท็จจริงโดยวิธีแจ้งหรือแสดงให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกสงสัยว่าเป็นผู้กระทำผิดทราบถึงประเด็นแห่งความผิด และขอให้ชี้แจงแสดงเหตุผลแก่ข้อกล่าวหาโดยผู้สืบสวนจะต้องรวบรวมพยานหลักฐานต่างๆ ที่มีอยู่เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาของผู้บังคับบัญชาควรกล่าวหาว่าผู้นั้นกระทำผิดวินัยหรือไม่

การที่จะดำเนินการสืบสวนโดยเปิดเผยหรือ โดยทางลับนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับเรื่องที่จะสืบสวนความร้ายแรงแห่งกรณี ตลอดจนความเสียหายหรือเสียชื่อเสียงเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องซึ่งในการสืบสวนถ้ามีการบันทึกถ้อยคำของผู้ที่ได้สอบถามควรให้ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานด้วย แต่ถ้าผู้ให้ถ้อยคำไม่ยอมลงลายมือชื่อจะด้วยเหตุผลใดก็ตามผู้สืบสวนจะทำเพียงบันทึกรายงานการสืบสวนก็ได้

เมื่อได้ดำเนินการสืบสวนเสร็จสิ้นแล้ว ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ ต้องพิจารณาว่ากรณีดังกล่าวมีมูลที่ควรกล่าวหาว่ามีการกระทำผิดวินัยหรือไม่ ถ้าเห็นว่ากรณีไม่มีมูลที่ควรกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยก็ให้ตั้งยุติเรื่อง แต่ถ้าเห็นว่ามีมูลที่ควรกล่าวหาว่าข้าราชการผู้ใดกระทำผิดวินัยโดยจะต้องพิจารณาต่อไปว่าการกระทำดังกล่าวเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือเป็นความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง เนื่องจากกระบวนการดำเนินการมีความแตกต่างกัน ซึ่งจะได้กล่าวในรายละเอียดดังต่อไปนี้

3.5.2 การสอบสวนวินัย หมายถึง การรวบรวมพยานหลักฐานหรือการดำเนินการใดๆ เพื่อให้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์ต่างๆ ในเรื่องที่ถูกกล่าวหา หรือพิสูจน์เกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ได้ความจริงและยุติธรรม เพื่อที่จะพิจารณาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ ถ้ากระทำผิดจริงก็จะได้ลงโทษผู้กระทำผิดนั้น แต่หากมิได้กระทำผิดก็ตั้งยุติเรื่องสอบสวน แบ่งเป็น 2 ประเภท

3.5.2.1 การสอบสวนที่ไม่เป็นกระบวนการตามกฎหมาย ได้แก่ การสอบสวนเพื่อพิจารณาลงโทษในความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง หรือการสอบสวนเพื่อหาข้อเท็จจริงเบื้องต้นก่อนดำเนินการสอบสวนตามกฎหมาย (การดำเนินการสอบสวนตามกฎหมาย ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา ซึ่ง ก.พ. ได้กำหนดแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการสอบสวนกรณีกล่าวหาข้าราชการกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ได้กำหนดให้ดำเนินการสอบสวนตามวิธีการที่ผู้

บังคับบัญชาเห็นสมควร ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1011/ว 19 ลงวันที่ 14 กรกฎาคม 2547 รายละเอียด ดังนี้

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 92 ได้กำหนดเป็นหลักการว่า ถ้าผลการสืบสวนหรือพิจารณาปรากฏว่ามีมูล หากความผิดนั้นมิใช่เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ พร้อมทั้งรับฟังคำชี้แจงของผู้ถูกกล่าวหาแล้วผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ เห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหา ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งลงโทษตามควรแก่กรณีโดยไม่ต้องคณะกรรมการสอบสวนก็ได้

การสอบสวนทางวินัยตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนเป็นวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองอย่างหนึ่ง ตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 ดังนั้น การสอบสวนในกรณีที่กล่าวหาว่าข้าราชการกระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง จึงต้องมีหลักประกันความเป็นธรรมแก่ผู้ถูกกล่าวหาตามกฎหมายว่าด้วยวิธีปฏิบัติราชการทางปกครองด้วยการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงและนำสืบแก้ข้อกล่าวหา รวมทั้งควรดำเนินการตามขั้นตอนตามหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนพิจารณาที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณาโดยอนุโลม มีสาระสำคัญโดยสรุปคือ

- (1) เรียกผู้ถูกกล่าวหามาแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่ถูกกล่าวหาให้ทราบว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำการใด เมื่อใด อย่างไร พร้อมทั้งแจ้งให้ทราบด้วยว่าผู้ถูกกล่าวหามีสิทธิที่จะได้รับแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา และมีสิทธิที่จะให้ถ้อยคำหรือชี้แจงแก้ข้อกล่าวหา ตลอดจนอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยานหลักฐานมาสืบแก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย
- (2) ถามผู้ถูกกล่าวหาในเบื้องต้นว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ อย่างไร
- (3) ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพว่าได้กระทำการตามที่ถูกกล่าวหาให้ผู้สอบสวนแจ้งให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่ากรกระทำตามที่ถูกกล่าวหานั้นเป็นความผิดวินัยกรณีใดอย่างไร หากผู้ถูกกล่าวหายังคงยืนยันตามที่รับสารภาพ ให้บันทึกถ้อยคำรับสารภาพรวมทั้งเหตุผลในการรับสารภาพ (ถ้ามี) และสาเหตุแห่งการกระทำไว้ด้วยแล้วพิจารณาว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดวินัยกรณีใด มาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด
- (4) ในกรณีที่ผู้ถูกกล่าวหามิได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพ ให้ผู้สอบสวนดำเนินการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา แล้วพิจารณาว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และเป็นความผิดวินัยกรณีใดตามมาตราใดหรือไม่ อย่างไร แล้วเรียกผู้ถูกกล่าวหามาแจ้งข้อกล่าวหาอีกครั้งโดยระบุข้อกล่าวหาที่

ปรากฏตามพยานหลักฐานว่าเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาเท่าที่มีให้ทราบ โดยระบุวัน เวลา สถานที่และการกระทำที่มีลักษณะเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหา สำหรับพยานบุคคลจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้

(5) ให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาที่จะชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือหรือให้ถ้อยคำต่อผู้สอบสวน และนำสืบแก้ข้อกล่าวหาจะนำพยานหลักฐานมาเอง หรือจะอ้างพยานหลักฐานขอให้ผู้สอบสวนเรียกมาก็ได้

(6) พิจารณาเปรียบเทียบพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาที่หักล้างข้อกล่าวหาและวินิจฉัยลงความเห็นที่ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยหรือไม่ อย่างไร ถ้าเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และควรได้รับโทษสถานใด แล้วทำรายงานการสอบสวน

(7) ในกรณีที่ผู้บังคับบัญชาสอบสวนเองหรือพิจารณารายงานการสอบสวนรวมทั้งสำนวนการสอบสวนแล้วเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหามิได้กระทำผิดวินัย หรือการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาไม่มีความผิดวินัยก็ให้ส่งยุติเรื่อง แต่ถ้าเห็นว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง และอยู่ในอำนาจของคนที่จะลงโทษได้ ก็ให้ส่งลงโทษตามอำนาจหน้าที่ตามควรแก่กรณี ให้เหมาะสมกับความผิดในกรณีที่กระทำผิดวินัยเล็กน้อยและมีเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษให้โดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้

ความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงที่ต้องดำเนินการสอบสวน ซึ่งมีบางกรณีเป็นข้อบกพร่องที่ผู้บังคับบัญชาไม่ต้องสอบสวน หรืองดการสอบสวนก็ได้ตามที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ว่าด้วยความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ดังนี้

(1) กระทำผิดอาญาจนต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่าผู้นั้นกระทำผิด และผู้บังคับบัญชาเห็นว่า ข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามคำพิพากษานั้นได้ประจักษ์ชัดอยู่แล้ว

(2) กระทำผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรงและได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาหรือให้ถ้อยคำรับสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

3.5.2.2 การสอบสวนที่เป็นกระบวนการตามกฎหมาย ได้แก่ การสอบสวนวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ซึ่งมีกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา ได้กำหนดวิธีการและขั้นตอนที่ต้องกระทำตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงสุดการสอบสวน หากไม่ปฏิบัติตามขั้นตอนและวิธีการที่กำหนดไว้โดยถูกต้องครบถ้วน แล้วนำผลการดำเนินการดังกล่าวไปออกคำสั่งทางปกครอง จะทำให้คำสั่งทางปกครองดังกล่าวไม่ชอบด้วยกฎหมาย เนื่องจากกฎหมายกำหนดขั้นตอนของการออกคำสั่งทางปกครองไว้

โดยมีเจตนารมณ์เพื่อประกันความเป็นธรรมให้แก่ผู้ที่จะได้รับผลกระทบจากคำสั่งทางปกครอง และเพื่อประกันคุณภาพของคำสั่งทางปกครอง

ความผิดวินัยอย่างร้ายแรงที่ไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ซึ่งมีบางกรณี เป็นข้อยกเว้นที่ผู้บังคับบัญชาไม่ต้องสอบสวนหรืองดการสอบสวนก็ได้ ตามที่กำหนดไว้ในข้อ 4 แห่งกฎ ก.พ. ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2539) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง ดังนี้

(1) กระทำความคิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือให้ลงโทษหนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

(2) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันในคราวเดียวกันเป็นเวลาเกินกว่าสิบห้าวันและ ผู้บังคับบัญชาได้ดำเนินการสืบสวนแล้วเห็นว่าไม่มีเหตุผลอันสมควรหรือมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

(3) กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง และได้รับสารภาพเป็นหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา หรือให้ถ้อยคำสารภาพต่อผู้มีหน้าที่สืบสวนหรือคณะกรรมการสอบสวนตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือน และได้มีการบันทึกถ้อยคำรับสารภาพเป็นหนังสือ

ข้าราชการที่กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง กรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง แม้จะไม่ต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนก็ตาม แต่จะต้องดำเนินการตรวจสอบข้อเท็จจริงและเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจงข้อกล่าวหา ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 30 บัญญัติว่า “ในกรณีที่คำสั่งทางปกครองอาจกระทบถึงสิทธิของคู่กรณี เจ้าหน้าที่ต้องให้คู่กรณีมีโอกาสที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงอย่างเพียงพอและมีโอกาสโต้แย้งและแสดงพยานหลักฐานของตน” เช่น กรณีข้าราชการละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร แม้จะเป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งก็ตาม เนื่องจากคำสั่งลงโทษ เป็นคำสั่งทางปกครองซึ่งกระทบสิทธิต่อผู้ที่จะถูกลงโทษ ดังนั้น จึงควรที่ต้องเปิดโอกาสให้ผู้ถูกกล่าวหาโต้แย้งแสดงพยานหลักฐานก่อนที่จะพิจารณาสั่งลงโทษ ซึ่งการที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้ติดต่อหรือแจ้งให้ผู้บังคับบัญชาทราบเบื้องต้นอาจเป็นเพราะไปประสบอุบัติเหตุมีอาการบาดเจ็บสาหัส ไม่ได้สติ ทำให้ไม่สามารถติดต่อผู้ใดก็อาจเป็นได้

การสอบสวนวินัยอย่างร้ายแรง เป็นกระบวนการตรวจพิสูจน์ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดตามที่ถูกกล่าวหาหรือไม่ เป็นการดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนการสอบสวนที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 โดยมีรายละเอียดดังนี้

1) กรณีจะต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

ข้าราชการถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือมีพฤติการณ์เข้าข่ายเป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 85 บัญญัติว่า “การกระทำผิดวินัยในลักษณะดังต่อไปนี้ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

(1) ปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ราชการ โดยมีชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายอย่างร้ายแรงแก่ผู้หนึ่งผู้ใด หรือปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริต

(2) ละทิ้งหรือทอดทิ้งหน้าที่ราชการ โดยไม่มีเหตุผลอันสมควรเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(3) ละทิ้งหน้าที่ราชการติดต่อกันเป็นเวลานานเกินกว่าสิบห้าวัน โดยไม่มีเหตุผลอันสมควร หรือโดยมีพฤติการณ์อันแสดงถึงความจงใจไม่ปฏิบัติตามระเบียบของทางราชการ

(4) กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤตชั่วอย่างร้ายแรง

(5) คู้หมิ่น เหยียดหยาม กดขี่ ข่มเหง หรือทำร้ายประชาชนผู้มาติดราชการอย่างร้ายแรง

(6) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าโทษจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท หรือความผิดลหุโทษ

(7) ละเว้นการกระทำหรือกระทำการใดๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 82 หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 83 อันเป็นเหตุให้เสียหายแก่ราชการอย่างร้ายแรง

(8) ละเว้นการกระทำหรือกระทำการใดๆ อันเป็นการไม่ปฏิบัติตามมาตรา 80 วรรคสอง และมาตรา 82 (11) หรือฝ่าฝืนข้อห้ามตามมาตรา 83 (10) ที่มีกฎ ก.พ. กำหนดให้เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง”

2) ผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

ผู้บังคับบัญชาที่มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้แก่

(1) นายกรัฐมนตรี สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญต่างกระทรวงกันถูกกล่าวหาว่ากระทำผิดร่วมกัน โดยมีผู้ถูกกล่าวหาดำรงตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูงร่วมด้วย (มาตรา 94 (3))

(2) รัฐมนตรีเจ้าสังกัด สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูง ตำแหน่งหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง หัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ใน

บังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี ตำแหน่งประเภทวิชาการระดับทรงคุณวุฒิ และตำแหน่งประเภทอำนวยการ ประเภทวิชาการ ระดับปฏิบัติการ ชำนาญการ ชำนาญการพิเศษ เชี่ยวชาญ และประเภททั่วไปในสำนักงานรัฐมนตรี (มาตรา 57 (1) (4) และ (7))

(3) ปลัดกระทรวง ผู้บังคับบัญชา หรือหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชา หรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูง รองหัวหน้าส่วนราชการระดับกระทรวง หัวหน้าส่วนราชการระดับกรม รองหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชา หรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี แล้วแต่กรณี หรือตำแหน่งอื่นที่ ก.พ. กำหนดเป็นตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูง ผู้บริหารระดับต้น อำนวยการสูง ตำแหน่งประเภทวิชาการระดับเชี่ยวชาญ (มาตรา 57 (2) (3) (5) (6) (8))

(4) อธิบดี ผู้บังคับบัญชา สำหรับข้าราชการพลเรือนสามัญตำแหน่งประเภทอำนวยการต้น ตำแหน่งประเภทวิชาการระดับชำนาญการพิเศษ ชำนาญการ ปฏิบัติการ ตำแหน่งประเภททั่วไประดับทักษะพิเศษ อาวุโส ชำนาญงาน ปฏิบัติงาน (มาตรา 57 (6) (9) (10))

(5) ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บังคับบัญชา สำหรับข้าราชการพลเรือนในการบริหารราชการส่วนภูมิภาค ตำแหน่งประเภทวิชาการระดับชำนาญการพิเศษ ชำนาญการ ปฏิบัติการ และตำแหน่งประเภททั่วไป ระดับอาวุโส ชำนาญงาน ปฏิบัติงาน (มาตรา 57 (11))

3) องค์ประกอบและคุณสมบัติของกรรมการสอบสวน

คณะกรรมการสอบสวนต้องประกอบด้วย ประธานกรรมการ กรรมการอย่างน้อย 2 คน โดยให้กรรมการคนหนึ่งเป็นเลขานุการ ในกรณีจำเป็นจะให้มีผู้ช่วยเลขานุการด้วยก็ได้ ตามข้อ 3 แห่งกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ซึ่งกรรมการจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

(1) ประธานกรรมการ กรรมการ เลขานุการ และผู้ช่วยเลขานุการ ต้องเป็นข้าราชการฝ่ายพลเรือน

(2) ประธานกรรมการต้องดำรงตำแหน่งในระดับไม่ต่ำกว่าหรือเทียบได้ไม่ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา แต่ไม่จำเป็นว่าจะต้องเป็นผู้บังคับบัญชาของผู้ถูกกล่าวหา ส่วนกรรมการอื่นตลอดจนเลขานุการและผู้ช่วยเลขานุการจะดำรงตำแหน่งใด ระดับใดก็ได้

(3) กรรมการคนหนึ่งต้องเป็นผู้ดำรงตำแหน่งนิติกรหรือผู้ได้รับปริญญาทางกฎหมาย หรือผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัย หรือผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัย

ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 0611/ว 6 ลงวันที่ 28 กรกฎาคม 2529 ได้ให้ความหมายของคำว่า “ผู้ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัย” และ “ผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัย” ดังนี้

ก. ผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมหลักสูตรการดำเนินการทางวินัย หมายถึง

- ผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยซึ่งสำนักงาน

ก.พ. จัดขึ้น หรือ

- ผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยของสำนักงาน ก.พ. ซึ่งมีส่วนราชการต่างๆ จัดขึ้น หรือ

- ผู้ที่ได้รับการฝึกอบรมตามหลักสูตรการดำเนินการทางวินัยของส่วนราชการที่สำนักงาน ก.พ. ได้พิจารณารับรองหลักสูตรแล้ว

ข. ผู้มีประสบการณ์ด้านการดำเนินการทางวินัย หมายถึง ข้าราชการซึ่งผู้มีอำนาจแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่า เป็นผู้มีความรู้ความสามารถที่จะสอบสวนในเรื่องที่กล่าวหาได้อย่างถูกต้องและเป็นธรรมตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา เช่น เป็นผู้มีความสนใจ และได้ศึกษาคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนความผิดทางวินัยของข้าราชการอยู่เสมอ หรือเป็นผู้ที่เคยทำหน้าที่ตรวจสำนวนการสอบสวนความผิดทางวินัยของข้าราชการ และเสนอความเห็นเพื่อประกอบการพิจารณาสั่งลงโทษมาแล้ว เป็นต้น

(4) กรณีที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแล้ว แม้ภายหลังประธานกรรมการจะดำรงตำแหน่งระดับต่ำกว่าหรือเทียบเท่าได้ต่ำกว่าผู้ถูกกล่าวหา ก็ไม่กระทบถึงการที่ได้รับแต่งตั้งเป็นประธานกรรมการ

(5) กรณีที่มีการเปลี่ยนแปลงตำแหน่งของผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นคณะกรรมการสอบสวน การพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวน หรือการเปลี่ยนแปลงผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนไม่กระทบถึงการสอบสวนที่ได้ดำเนินการไปแล้ว²¹

คำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนต้องมีสาระสำคัญดังนี้

ก. ชื่อและตำแหน่งของผู้ถูกกล่าวหา

ข. เรื่องที่กล่าวหา

ค. ชื่อและตำแหน่งของผู้ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวน

²¹ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540), ข้อ 8 วรรคท้าย และข้อ 10.

4) การคัดค้านกรรมการสอบสวน

เมื่อผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ผู้ถูกกล่าวหาที่มีสิทธิคัดค้านผู้ได้รับแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวน ถ้ามีเหตุจะทำให้การสอบสวนไม่ได้รับความจริงและยุติธรรมตามข้อ 8 วรรคหนึ่ง แห่งกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540)

(1) เหตุแห่งการคัดค้าน

- ก. รู้เห็นเหตุการณ์ในขณะที่กระทำการตามเรื่องที่ถูกกล่าวหา
- ข. มีประโยชน์ได้เสียในเรื่องที่สอบสวน
- ค. มีสาเหตุโกรธเคืองผู้ถูกกล่าวหา
- ง. เป็นผู้กล่าวหา หรือเป็นคู่สมรส บุพการี ผู้สืบสันดาน หรือพี่น้องร่วมบิดามารดา หรือร่วมบิดาหรือมารดาของผู้ถูกกล่าวหา
- จ. มีเหตุอื่นซึ่งอาจทำให้การสอบสวนเสียความเป็นธรรม

(2) วิธีการคัดค้านกรรมการสอบสวน

ผู้ถูกกล่าวหาสามารถดำเนินการคัดค้านได้ตามข้อ 8 วรรคสอง แห่งกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ดังนี้

- ก. ทำเป็นหนังสือแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านว่าจะทำให้การสอบสวนไม่ได้รับความจริงและยุติธรรมอย่างไร
 - ข. ต้องยื่นหนังสือคัดค้านต่อผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน ภายใน 7 วัน นับแต่วันทราบคำสั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือวันทราบเหตุแห่งการคัดค้าน
- กรณีผู้ที่ได้รับการแต่งตั้งเป็นกรรมการสอบสวนเห็นว่ามีเหตุอันอาจถูกคัดค้านให้ผู้นั้นรายงานต่อผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

(3) การพิจารณาสั่งคำคัดค้าน

ในการพิจารณาเรื่องคัดค้าน ผู้ซึ่งถูกคัดค้านอาจทำคำชี้แจงได้ หากผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า หนังสือคัดค้านมีเหตุผลรับฟังได้ ก็ให้สั่งให้ผู้ซึ่งถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวน

หากผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า หนังสือคัดค้านไม่มีเหตุผลพอที่จะรับฟังได้ ให้สั่งยกคำคัดค้านนั้น โดยให้สั่งการภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือคัดค้าน และต้องแสดงเหตุผลในการพิจารณาสั่งการดังกล่าวด้วย พร้อมทั้งแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบแล้วส่งเรื่องให้คณะกรรมการสอบสวนรวมไว้ในสำนวนการสอบสวน โดยเร็ว การสั่งยกคำคัดค้านให้เป็นที่สุด²²

²² กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540), ข้อ 8 วรรคสาม.

ในกรณีที่ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไม่สั่งการอย่างหนึ่งอย่างใด ภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับหนังสือคัดค้าน ให้ถือว่าผู้ซึ่งถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการสอบสวน และให้เลขานุการรายงานไปยังผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน เพื่อดำเนินการเปลี่ยนกรรมการสอบสวนต่อไป

5) ขั้นตอนหลักของการสอบสวน

- (1) การแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา
- (2) การรวบรวมพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา
- (3) การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา
- (4) การรวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา
- (5) การทำรายงานการสอบสวน

โดยมีรายละเอียดดังนี้

- (1) การแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา

เมื่อประธานกรรมการได้รับทราบคำสั่งแต่งตั้ง และคณะกรรมการสอบสวนได้ประชุมเพื่อพิจารณาเรื่องที่กล่าวหาและวางแนวทางการสอบสวนแล้ว จะต้องดำเนินการตามข้อ 14 แห่งกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ดังนี้

ก. จัดทำบันทึกการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา

ข. เรียกผู้ถูกกล่าวหาเพื่อแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาที่ปรากฏตามเรื่องที่กล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบว่า ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร รวมทั้งแจ้งด้วยว่าในการสอบสวนนี้ผู้ถูกกล่าวหาจะมีสิทธิที่จะได้รับแจ้งสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ตลอดจนอ้างพยานหลักฐานหรือนำพยานหลักฐานมาสู้แก้ข้อกล่าวหาได้ด้วย

ข้อกล่าวหา หมายถึง กรณีและพฤติการณ์แห่งการกระทำที่อ้างว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิด ซึ่งต้องอยู่ในขอบเขตของเรื่องที่กล่าวหา

การแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหานี้ ควรแจ้งและอธิบายรายละเอียดข้อเท็จจริงให้ชัดเจน ไม่คลุมเครือ ไม่ทำให้ผู้ถูกกล่าวหาหลงข้อต่อสู้

ค. เมื่อผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อกล่าวหาแล้ว ให้สอบถามผู้ถูกกล่าวหาว่าได้กระทำผิดหรือไม่ อย่างไร

หากผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำรับสารภาพว่าได้กระทำผิดจริงตามข้อกล่าวหาที่คณะกรรมการสอบสวนได้แจ้งและอธิบายให้ทราบแล้ว ให้บันทึกถ้อยคำรับสารภาพ รวมทั้งสาเหตุการกระทำผิดไว้ ในกรณีเช่นนี้ คณะกรรมการสอบสวนจะไม่ทำการสอบสวนต่อไปก็

ได้ หรือถ้าเห็นเป็นการสมควรที่จะได้ทราบข้อเท็จจริงและพฤติการณ์อันเกี่ยวกับเรื่องที่ถูกกล่าวหา โดยละเอียดจะทำการสอบสวนต่อไปก็ได้

กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหามิได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพ หรือไม่มาให้ถ้อยคำหรือชี้แจง หรือมาแต่ไม่ยอมให้ถ้อยคำ ก็ให้คณะกรรมการสอบสวนดำเนินการเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาต่อไป

ง. กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหาไม่มารับทราบข้อกล่าวหา หรือมาแต่ไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบข้อกล่าวหา ให้คณะกรรมการสอบสวนทำบันทึกแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหา จำนวน 3 ฉบับ เพื่อเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน 1 ฉบับ ส่งไปรษณีย์ลงทะเบียนไปให้ผู้ถูกกล่าวหาตามที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหา ซึ่งปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ หรือสถานที่ติดต่อที่ผู้ถูกกล่าวหาแจ้งไว้จำนวน 2 ฉบับ เพื่อให้ผู้ถูกกล่าวหาเก็บไว้ 1 ฉบับ และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบ ส่งคืนมาเข้าไว้ในสำนวนการสอบสวน 1 ฉบับ พร้อมหนังสือสอบถามว่าได้กระทำการตามที่ผู้ถูกกล่าวหาหรือไม่ เมื่อล่วงพ้น 15 วัน นับแต่วันที่ได้ดำเนินการดังกล่าวแม้จะไม่ได้รับบันทึกการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาคืน ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบข้อกล่าวหาแล้ว

(2) การรวบรวมพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ดำเนินการแจ้งและอธิบายข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ กรณีที่ผู้ถูกกล่าวหามิได้ให้ถ้อยคำรับสารภาพ คณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการสอบสวนเพื่อรวบรวมพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหา ค้นหาความจริงจากพยานเอกสาร วัตถุพยานหรือพยานบุคคลที่เกี่ยวข้องกับข้อกล่าวหาและองค์ประกอบความผิดตามที่ได้วางแนวทางการสอบสวนไว้

(3) การแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา

เมื่อคณะกรรมการสอบสวน ได้ดำเนินการรวบรวมพยานฝ่ายกล่าวหาเสร็จเรียบร้อยแล้ว และได้ประชุมพิจารณามีมติว่ามีพยานหลักฐานใดสนับสนุนข้อกล่าวหาว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำการใด เมื่อใด อย่างไร และเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด โดยจัดทำบันทึกการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาแล้วดำเนินการดังนี้

ก. เรียกผู้ถูกกล่าวหามาพบเพื่อแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาว่าเป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด และพยานหลักฐานเท่าที่มีให้ทราบ โดยให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อรับทราบแล้วมอบให้ผู้ถูกกล่าวหา 1 ฉบับ และเก็บไว้ในสำนวนการสอบสวน 1 ฉบับ

ข. ให้คณะกรรมการสอบสวนถามผู้ถูกกล่าวหาว่าจะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือหรือไม่ โดยใช้เวลาไม่เกิน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบข้อกล่าวหาและนัดวันให้ถ้อยคำของผู้ถูกกล่าวหาและการนำสืบแก้ข้อกล่าวหา

สรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหานี้ จะต้องมีสาระสำคัญโดยระบุวัน เวลา สถานที่ ลักษณะการกระทำที่ปรากฏอันเป็นการสนับสนุนข้อกล่าวหา สำหรับพยานบุคคลจะระบุหรือไม่ระบุชื่อพยานก็ได้ และถ้าปรากฏว่าข้อกล่าวหาที่ได้แจ้งไว้เดิมเปลี่ยนแปลงไปเป็นข้อกล่าวหาใหม่ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงตามมาตราอื่น และต้องแจ้งข้อกล่าวหาใหม่ให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบด้วย

ค. กรณีผู้ถูกกล่าวหาไม่มารับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาดังกล่าว หรือไม่ยอมลงลายมือชื่อรับทราบ ให้ส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตอบรับไปให้ ณ ที่อยู่ของผู้ถูกกล่าวหาที่ปรากฏตามหลักฐานของทางราชการ หรือสถานที่ติดต่อที่แจ้งไว้พร้อมทั้งมีหนังสือขอให้ผู้ถูกกล่าวหาชี้แจง นัดมาให้ถ้อยคำ และนำสืบแก้ข้อกล่าวหา การแจ้งในกรณีนี้ให้ทำบันทึกเป็น 3 ฉบับ เพื่อเก็บไว้ในสำนวน 1 ฉบับ และให้ผู้ถูกกล่าวหาลงลายมือชื่อและวันเดือนปีที่รับทราบส่งกลับคืนมารวมไว้ในสำนวน 1 ฉบับ เมื่อล่วงพ้น 15 วัน นับแต่วันที่ดำเนินการดังกล่าว แม้จะไม่ได้รับบันทึกดังกล่าวคืน หรือไม่ได้รับคำชี้แจงจากผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ถูกกล่าวหาไม่มาให้ถ้อยคำตามนัด ให้ถือว่าผู้ถูกกล่าวหาได้ทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาแล้ว และไม่ประสงค์จะแก้ข้อกล่าวหา

(4) การรวบรวมพยานหลักฐานฝ่ายผู้ถูกกล่าวหา

เมื่อผู้ถูกกล่าวหาได้รับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาสามารถแก้ข้อกล่าวหาได้ 2 วิธี ดังนี้

ก. กรณีผู้ถูกกล่าวหาประสงค์จะยื่นคำชี้แจงแก้ข้อกล่าวหาเป็นหนังสือ คณะกรรมการสอบสวนต้องให้โอกาสผู้ถูกกล่าวหาได้ยื่นคำชี้แจงเป็นหนังสือภายในกำหนดเวลาที่ตกลงไว้กับคณะกรรมการสอบสวน แต่ไม่เกิน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับทราบข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา ภายหลังจากยื่นคำชี้แจงแล้ว หากผู้ถูกกล่าวหาเห็นว่าคำชี้แจงดังกล่าวยังไม่ครบถ้วนสมบูรณ์ สามารถทำคำชี้แจงเพิ่มเติมได้

ข. ผู้ถูกกล่าวหาอาจขอให้ถ้อยคำต่อคณะกรรมการสอบสวนได้ กฎหมายไม่ได้กำหนดระยะเวลาดำเนินการไว้อย่างชัดเจน เพียงแต่กำหนดให้คณะกรรมการสอบสวนต้องดำเนินการให้ผู้ถูกกล่าวหาให้ถ้อยคำ และนำสืบแก้ข้อกล่าวหาโดยเร็ว หลังจากที่ผู้ถูกกล่าวหาได้ให้ถ้อยคำไปแล้วก็สามารถขอให้ถ้อยคำ หรือยื่นชี้แจงเพิ่มเติมได้ หรือนำสืบแก้ข้อกล่าวหาในระหว่างที่ยังสอบสวนพิจารณาไม่เสร็จสิ้นได้

คณะกรรมการสอบสวนมีหน้าที่จะต้องสอบสวนพยานที่ผู้ถูกกล่าวหาอ้าง ซึ่งอาจเป็นพยานบุคคลหรือพยานเอกสาร หรือวัตถุพยานทั้งหลายที่นำมาเองและที่อ้างอิง เพื่อให้คณะกรรมการสอบสวนเรียกพยานหลักฐานนั้นมาก็ได้

(5) การทำรายงานการสอบสวน

การทำรายงานการสอบสวนเป็นการรายงานข้อเท็จจริงพยานหลักฐานเสนอความเห็นในเรื่องที่สอบสวนประกอบการพิจารณาการวินิจฉัยต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน โดยมีขั้นตอนที่เป็นสาระสำคัญดังนี้

ก. ประชุมคณะกรรมการสอบสวน

การประชุมคณะกรรมการสอบสวน เพื่อพิจารณาพยานหลักฐานและสรุปผลงานสอบสวนว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดหรือไม่ อย่างไร ซึ่งการประชุมดังกล่าวมีกรรมการมาประชุมไม่น้อยกว่ากึ่งหนึ่งของจำนวนกรรมการสอบสวนทั้งหมด และไม่น้อยกว่า 3 คน การประชุมคณะกรรมการสอบสวนต้องมีประธานกรรมการอยู่ร่วมด้วย แต่ในกรณีจำเป็นที่ประธานกรรมการไม่สามารถเข้าประชุมได้ ให้กรรมการที่มาประชุมเลือกกรรมการคนหนึ่งทำหน้าที่แทน การลงมติที่ประชุมคณะกรรมการสอบสวนให้ถือเสียงข้างมาก ถ้าคะแนนเสียงเท่ากันให้ประธานในที่ประชุมออกเสียงเพิ่มขึ้นอีกเสียงหนึ่งเป็นเสียงชี้ขาด

ข. สรุปข้อเท็จจริงและวินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐาน

คณะกรรมการสอบสวนจะต้องพิจารณาข้อเท็จจริงและพยานหลักฐานจากการสอบสวนเรื่องที่กล่าวหา ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่ โดยพิจารณาข้อเท็จจริงและวินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานว่าควรรับฟังพยานหลักฐานฝ่ายใด เพียงใด โดยอาศัยเหตุผลใด ซึ่งข้อเท็จจริงที่นำมาประกอบการสอบสวน ได้แก่ พยานหลักฐาน ข้อสันนิษฐาน ผู้สอบสวนรู้เอง ผู้สอบสวนตรวจเห็นเอง และผู้ถูกกล่าวหารับ

ค. ความเห็นคณะกรรมการสอบสวนว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำผิดวินัยอย่างไร หรือไม่

คณะกรรมการสอบสวนจะต้องพิจารณาปรับข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวนว่า จากข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวนฟังว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำผิดวินัยอย่างไร หรือไม่ ถ้าเป็นการกระทำผิดเป็นความผิดกรณีใด ตามมาตราใด

การพิจารณาข้อเท็จจริงปรับเข้ากับข้อกฎหมายว่าเป็นความผิดตามมาตราใด จะต้องกระทำภายหลังจากที่ได้พิจารณาสรุปข้อเท็จจริงแล้ว และจะต้องพิจารณาโดยละเอียดทุกแห่งทุกมุม

ในการที่คณะกรรมการสอบสวนจะสามารถพิจารณาปรับข้อเท็จจริงกับฐานความผิด คณะกรรมการสอบสวนจะต้องทราบองค์ประกอบของฐานความผิดนั้นๆ และต้องสามารถให้เหตุผลด้วย ฉะนั้น การพิจารณาวินิจฉัยว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างไร หรือไม่ จะต้องอ้างอิงข้อเท็จจริงที่ปรากฏตามทางการสอบสวนซึ่งมีพยานหลักฐานสนับสนุนและให้เหตุผลประกอบให้เพียงพอ

การทำความเข้าใจให้นำเอาข้อเท็จจริงเข้าปรับกับฐานความผิดที่การกระทำของผู้ถูกกล่าวหา อาจเข้าหลักเกณฑ์องค์ประกอบของความผิดนั้นๆ ซึ่งอาจเป็นฐานความผิดเดียวหรือหลายฐานความผิดก็ได้ แล้ววินิจฉัยให้เหตุผลไปว่าการกระทำนั้นเป็นความผิดตามข้อกล่าวหาหรือไม่ เพราะเหตุใด และการกระทำเช่นนี้ทุกข้อกล่าวหาที่เข้าสู่การพิจารณาการปรับบทความผิด การกระทำโดยวิธีนี้จะทำให้การทำความเข้าใจเป็นไปโดยละเอียดทุกแง่ทุกมุม

การทำความเข้าใจนำข้อเท็จจริงปรับบทความผิดควรพิจารณาตามลำดับโครงสร้างของความผิดทางวินัย ดังนี้

- การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาถูกต้องตามที่กฎหมายกำหนดว่าเป็นความผิดทางวินัยหรือไม่
- การกระทำนั้นเป็นการกระทำที่ผู้ถูกกล่าวหาพึงกระทำได้โดยชอบหรือไม่
- ผู้ถูกกล่าวหาที่กระทำการนั้นเป็นผู้ที่มีความสามารถรู้ผิดชอบในการกระทำนั้นหรือไม่

ง. เสนอแนะโทษที่ควรได้รับ

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่า การกระทำของผู้ถูกกล่าวหาเป็นความผิดวินัย ซึ่งอาจจะเป็นความผิดฐานเดียวหรือหลายฐาน ระดับโทษที่เสนอแนะให้ลงแก่ผู้ถูกกล่าวหา นั้นต้องตั้งอยู่บนพื้นฐานเหตุผลจากพยานหลักฐานที่ได้สอบสวนรวบรวมไว้ และควรคำนึงถึงระดับโทษตามมาตรฐานทั่วไปเกี่ยวกับวินัย การรักษาวินัย และการดำเนินการทางวินัย และที่คณะรัฐมนตรีหรือ ก.พ. ได้มีมติกำหนดเป็นหลักปฏิบัติไว้ รวมทั้งระดับโทษที่เคยลงโทษแก่ผู้ทำผิดทำนองเดียวกันมาแล้ว ทั้งนี้ ข้อเสนอดังกล่าวควรเสนอเหตุอันควรลดหย่อนโทษหรือยกโทษแล้วแต่กรณีด้วย

ทั้งนี้ แม้การสอบสวนจะยังฟังไม่ได้ว่าผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยที่จะต้องถูกลงโทษ แต่ถ้าการสอบสวนฟังได้ว่า การกระทำความผิดของผู้ถูกกล่าวหา มีมลทินหรือมัวหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน หรือหย่อนความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่

ราชการ หรือประพฤตินั้นไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการก็ต่อเสนอแนะความเห็นดังกล่าวไว้ด้วย

การจัดทำบันทึกรายงานการสอบสวน ควรมีสาระสำคัญดังนี้

- มูลกรณี
- การสืบสวน การสอบสวนเบื้องต้น
- การแจ้งข้อกล่าวหาและการสอบสวนผู้ถูกกล่าวหาเบื้องต้น
- พยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา
- สรุปพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ
- พยานหลักฐานของฝ่ายกล่าวหา
- ความเห็นคณะกรรมการสอบสวน ควรมีรายละเอียดดังนี้
 1. ข้อเท็จจริงที่รับกัน
 2. ข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นโต้เถียง
 3. การวินิจฉัยประเด็นโต้เถียง
 4. ความเห็นสรุป คือ ผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยหรือไม่

เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้ประชุมพิจารณาแล้วมีมติว่า ผู้ถูกกล่าวหากระทำความผิดวินัยหรือไม่ ถ้าผิด เป็นความผิดวินัยกรณีใด ตามมาตราใด ควรได้รับโทษสถานใด หรือผู้ถูกกล่าวหาห่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ หรือบกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤตินั้นไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ หรือกรณีมีเหตุอันควรสงสัยอย่างยิ่งว่าผู้ถูกกล่าวหาได้กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่การสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดพอที่จะพึงลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ให้คณะกรรมการสอบสวนทำรายงานการสอบสวนเสนอผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หากกรรมการสอบสวนผู้ใดมีความเห็นแย้งให้ทำความเห็นแย้งแนบไว้กับรายงานการสอบสวน โดยถือเป็นส่วนหนึ่งของรายงานการสอบสวนด้วย

6) การดำเนินการของผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน

(1) เมื่อคณะกรรมการสอบสวนได้เสนอสำนวนการสอบสวนมาแล้ว ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนตรวจสอบความถูกต้องของสำนวน ดังต่อไปนี้

ก. กรณีที่มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนไม่ถูกต้องในส่วนที่เกี่ยวกับคุณสมบัติของคณะกรรมการสอบสวนตามข้อ 3 แห่งกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ให้การสอบสวนทั้งหมดเสียไป และผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนจะต้องดำเนินการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนใหม่ให้ถูกต้อง²³

²³ กฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540), ข้อ 34.

ข. กรณีการดำเนินการสอบสวนไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์และวิธีการสอบสวนที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) จะทำให้การสอบสวนนั้นเสียไปเฉพาะขั้นตอนที่ดำเนินการไม่ถูกต้องเท่านั้น ดังนี้

- การประชุมคณะกรรมการสอบสวน มีกรรมการมาประชุมไม่ครบองค์ประชุมตามข้อ 7

- การสอบปากคำบุคคลไม่ถูกต้อง โดยมีกรรมการร่วมทำการสอบสวนน้อยกว่ากึ่งหนึ่งหรือกรรมการสอบสวนกระทำการล่อลวง ชูเชื้อ ให้สัญญาหรือกระทำการใด เพื่อจูงใจให้ผู้ถูกกล่าวหาหรือพยานให้ถ้อยคำอย่างใดๆ หรือมีบุคคลอื่นที่มีโชทนาความหรือที่ปรึกษาของผู้ถูกกล่าวหาหรือผู้ที่มิได้รับอนุญาตให้อยู่ร่วมทำการสอบสวน รวมทั้งการสอบสวนและการรวบรวมพยานหลักฐานต่างท้องที่ไม่เป็นไปตามข้อ 24

- กรณีที่คณะกรรมการสอบสวนมิได้แจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหาให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ หรือมีการแจ้งข้อกล่าวหาและสรุปพยานหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวหา แต่ฐานความผิดไม่ตรงกับฐานความผิดที่จะส่งลงโทษ

นอกจากกรณีดังกล่าวมาแล้วข้างต้น ถ้าการสอบสวนขั้นตอนใดทำไม่ถูกต้อง และขั้นตอนนั้นเป็นสาระสำคัญที่จะทำให้เสียความเที่ยงธรรม ให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนแก้ไขหรือดำเนินการให้ถูกต้องโดยเร็ว

(2) เมื่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาสำนวนการสอบสวนแล้วจะต้องดำเนินการดังต่อไปนี้

ก. กรณีที่คณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า ผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิดหรือไม่มีเหตุที่จะให้ออกจากราชการ สมควรยุติเรื่อง หรือกระทำผิดที่ยังไม่ถึงขั้นเป็นการกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรงให้ผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนพิจารณาสั่งการ โดยเร็ว

ข. กรณีที่จะต้องส่งเรื่องให้ อ.ก.พ. จังหวัด อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. กระทรวง แล้วแต่กรณีพิจารณาตามมาตรา 97 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 และเมื่อคณะกรรมการดังกล่าวพิจารณาเป็นประการใดก็ต้องดำเนินการตามมติดังกล่าว

เนื่องจากในขณะนี้ ก.พ. ยังไม่ได้ออกกฎ ก.พ. ข้อบังคับ และระเบียบ ว่าเรื่องลักษณะใดที่จะต้องนำเสนอต่อ อ.ก.พ. กระทรวง อ.ก.พ. กรม หรือ อ.ก.พ. จังหวัด พิจารณา ซึ่งตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 บทเฉพาะกาล มาตรา 137 บัญญัติว่า “การใดที่อยู่ระหว่างดำเนินการหรือเคยดำเนินการได้ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 และมีได้บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัตินี้หรือมีกรณีที่ไม่อาจดำเนินการตามพระราชบัญญัตินี้ การดำเนินการต่อไปในเรื่องนั้นจะสมควรดำเนินการประการใดให้เป็นไปตามที่ ก.พ. กำหนด” โดย

ก.พ. ได้มีมติกำหนดการดำเนินการตามมาตรการดังกล่าว ตามหนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1011/ว 21 ลงวันที่ 15 กันยายน 2552 ว่าการดำเนินการเพื่อลงโทษในกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือให้ออกจากราชการในกรณีที่ได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือเป็นกรณีที่ปรากฏชัดแจ้งตามที่กำหนดในกฎ ก.พ. ซึ่งใช้อยู่เดิมตามมาตรา 132 ให้ส่งเรื่องให้ อ.ก.พ. สามัญ ดังต่อไปนี้

ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัด อธิบดี หรือหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรีหรือปลัดกระทรวงในฐานะอธิบดี เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือเป็นผู้มีอำนาจพิจารณาให้ส่งเรื่องให้ อ.ก.พ. จังหวัด หรือ อ.ก.พ. กรม ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาสังกัดอยู่แล้วแต่กรณีพิจารณา

ในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง หรือหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือต่อรัฐมนตรีเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือเป็นผู้มีอำนาจพิจารณา ให้ส่งเรื่องให้ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ อ.ก.พ. กรม ปฏิบัติหน้าที่ อ.ก.พ. กระทรวง ซึ่งผู้ถูกกล่าวหาสังกัดอยู่แล้วแต่กรณีพิจารณา

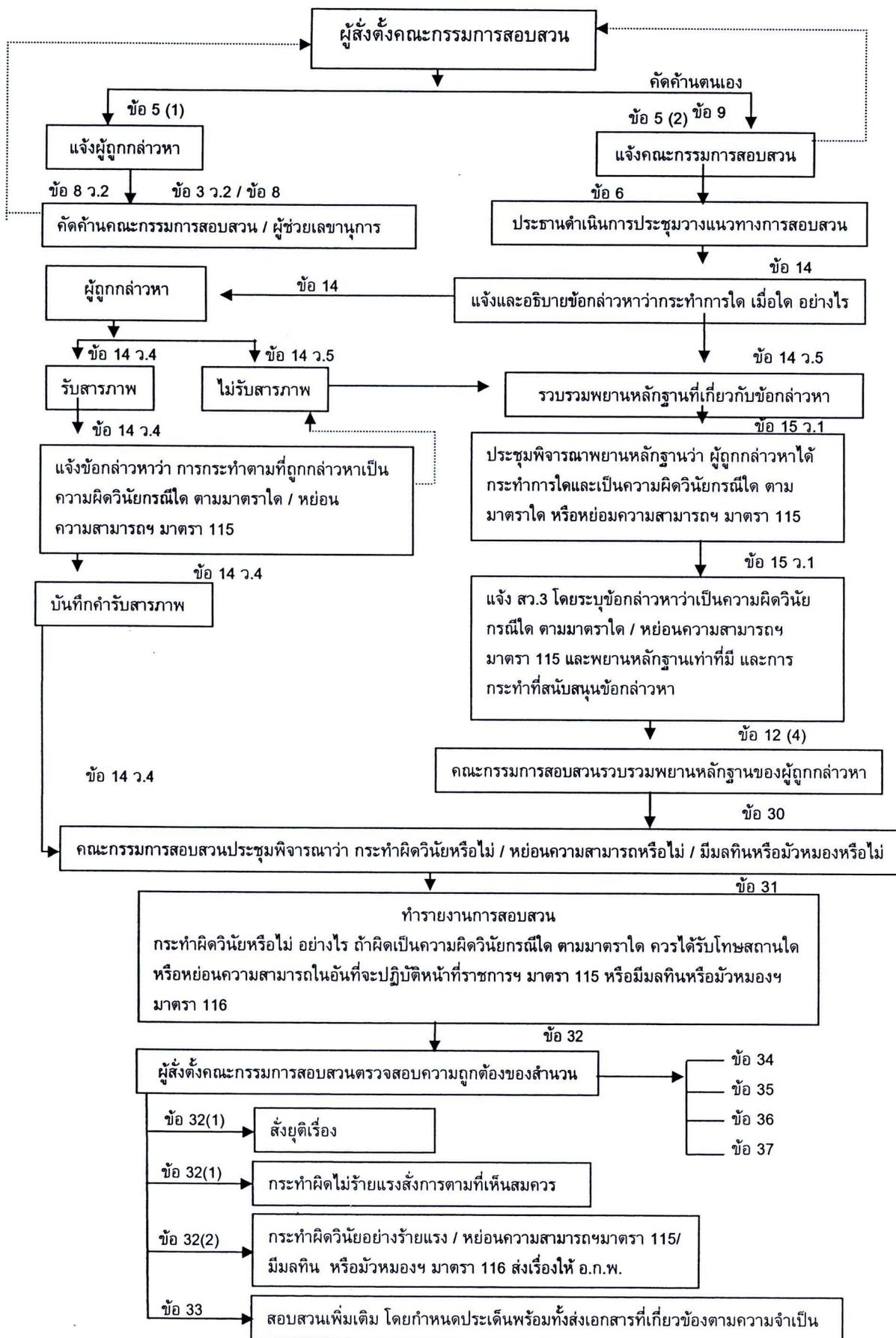
คำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นคำสั่งทางปกครอง ซึ่งตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 37 บัญญัติว่า “คำสั่งทางปกครองที่ทำเป็นหนังสือและการยื่นยันคำสั่งทางปกครองเป็นหนังสือต้องจัดให้มีเหตุผล และเหตุผลนั้นอย่างน้อยต้องประกอบด้วย

- (1) ข้อเท็จจริงอันเป็นสาระสำคัญ
- (2) ข้อกฎหมายที่อ้างอิง
- (3) ข้อพิจารณาและข้อสนับสนุนในการใช้ดุลพินิจ”

ดังนั้น คำสั่งลงโทษทางวินัยต้องทำเป็นหนังสือ แสดงให้เห็นว่าผู้ถูกลงโทษกระทำผิดวินัยโดยมีข้อเท็จจริงที่ได้จากการสอบสวน พยานหลักฐานที่เป็นสาระสำคัญโดยมีเหตุผลสนับสนุนว่าการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำผิดวินัยกรณีใด มาตราใด ผู้สั่งลงโทษอ้างอาศัยอำนาจตามมาตราใด ซึ่งการลงโทษต้องทำเป็นรูปคำสั่งตามแบบที่กำหนดไว้ในระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยวิธีการออกคำสั่งเกี่ยวกับการลงโทษข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. 2539 ให้ระบุสิทธิในการอุทธรณ์ ระยะเวลาสำหรับการอุทธรณ์ไว้ในคำสั่งด้วย หากมิได้ระบุสิทธิอุทธรณ์ไว้ในคำสั่งจะขยายระยะเวลาในการอุทธรณ์เป็น 1 ปี นับแต่วันที่ออกคำสั่งตามมาตรา 40 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 และถ้าผู้มีอำนาจสั่งลงโทษได้ใช้ดุลพินิจลดหย่อนโทษ ให้ระบุไว้ในคำสั่งด้วยว่า กรณีความผิดนั้นผู้ถูกลงโทษควรได้รับโทษระดับใด มีเหตุอันควรลดหย่อนอย่างไร และเมื่อลดหย่อนแล้วให้รับโทษสถานใด ในกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อยและเป็นความผิดครั้งแรก ถ้าผู้บังคับบัญชาเห็นว่าควรงดโทษจะงดโทษโดยให้ว่ากล่าวตักเตือนหรือให้ทำทัณฑ์บนไว้ก็ได้

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเป็นวิธีการและขั้นตอนการสอบสวนที่กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 18 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา เนื่องจากกระบวนการสอบสวนอันเป็นขั้นตอนที่จะนำไปสู่การลงโทษข้าราชการทางวินัย และคำสั่งลงโทษทางวินัยเป็นคำสั่งที่มีผลกระทบต่อสิทธิหรือประโยชน์อันพึงมีพึงได้ของข้าราชการผู้ถูกลงโทษ ดังนั้น การลงโทษทางวินัยจะต้องดำเนินการตามวิธีการและขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด และหากมีคำสั่งลงโทษตั้งอยู่บนพื้นฐานของการสอบสวนไม่ชอบ ย่อมทำให้คำสั่งลงโทษนั้นไม่ชอบด้วยกฎหมายไปด้วย ซึ่งกระบวนการสอบสวนโดยสรุปตามแผนผังกระบวนการสอบสวนพิจารณา ดังนี้

แผนผังกระบวนการสอบสวนพิจารณา

3.6 การรายงานการดำเนินการทางวินัย

การรายงานการดำเนินการทางวินัย ซึ่งจะต้องรายงานต่อ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มาตรา 103 บัญญัติว่า “เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ส่งลงโทษตามพระราชบัญญัตินี้หรือลงทัณฑ์ตามกฎหมายว่าด้วยวินัยข้าราชการ โดยเฉพาะหรือส่งยุติเรื่อง หรืองดโทษแล้ว ให้รายงาน อ.ก.พ. กระทรวง ซึ่งผู้ถูกดำเนินการทางวินัยสังกัดอยู่เพื่อพิจารณา เว้นแต่เป็นกรณีดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการต่างกระทรวง หรือกรณีดำเนินการทางวินัยตามมติ อ.ก.พ. กระทรวง ตามมาตรา 97 วรรคสอง ให้รายงาน ก.พ. ทั้งนี้ ตามระเบียบที่ ก.พ. กำหนด

ในกรณีที่ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. เห็นว่าการดำเนินการทางวินัยเป็นการไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม หากมีมติเป็นประการใด ให้ผู้บังคับบัญชาสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามที่ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. มีมติ

ในกรณีตามวรรคสอง และในการดำเนินการตามมาตรา 104 ให้ ก.พ. มีอำนาจสอบสวนใหม่หรือสอบสวนเพิ่มเติมได้ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่ ก.พ. กำหนด ตามมาตรา 95” โดยแยกรายละเอียดพิจารณาดังนี้

3.6.1 การรายงานต่อ อ.ก.พ. กระทรวง

เมื่อผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ พิจารณาผลการสืบสวนหรือสอบสวนแล้วเห็นว่าไม่มีความผิดทางวินัย จึงส่งยุติเรื่อง หรือกรณีเห็นว่าเป็นความผิดวินัยอย่างไม่ร้ายแรง ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุสามารถส่งลงโทษภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือนได้ตามควรแก่กรณีให้เหมาะสมกับความผิด ในกรณีที่มิเหตุอันควรลดหย่อน จะนำมาประกอบการพิจารณาลดโทษก็ได้ แต่สำหรับการลงโทษภาคทัณฑ์ให้ใช้เฉพาะกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อย หากเป็นกรณีกระทำผิดวินัยเล็กน้อยและมีเหตุอันควรงดโทษ จะงดโทษโดยให้ทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือนก็ได้²⁴ ส่วนกรณีกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุส่งเรื่องมาให้ อ.ก.พ. จังหวัด ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดเป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือเป็นผู้มีอำนาจพิจารณา หรือส่งให้ อ.ก.พ. กรม ในกรณีที่อธิบดี หรือหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี หรือรัฐมนตรี หรือปลัดกระทรวงในฐานะอธิบดี เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหรือเป็นผู้

²⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 96.

มีอำนาจพิจารณาแล้วแต่กรณี และเมื่อ อ.ก.พ. ดังกล่าวมีมติเป็นประการใดให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุต้องสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น²⁵

เมื่อผู้บังคับบัญชาได้ส่งลงโทษข้าราชการหรืองดโทษหรือสั่งยุติเรื่อง กรณีเห็นว่าไม่มีมูลความผิดทางวินัย ให้อำนาจ อ.ก.พ. กระทรวง ซึ่งผู้ถูกดำเนินการทางวินัยสังกัดอยู่เพื่อพิจารณาตรวจสอบการดำเนินการทางวินัยดังกล่าวถูกต้องเหมาะสมหรือไม่ หาก อ.ก.พ. กระทรวง เห็นว่าการดำเนินการทางวินัยเป็นการไม่ถูกต้องหรือไม่เหมาะสม หากมีมติเป็นประการใดให้ผู้บังคับบัญชาสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามที่ อ.ก.พ. กระทรวง มีมติ กล่าวคือ อ.ก.พ. กระทรวง มีอำนาจพิจารณาสั่งเพิ่มโทษ ลดโทษ งดโทษหรือยกโทษ เมื่อมีมติเป็นประการใดผู้บังคับบัญชาต้องสั่งและปฏิบัติไปตามนั้น

3.6.2 การรายงานต่อ ก.พ.

การรายงานการดำเนินการทางวินัยต่อ ก.พ. เพื่อตรวจสอบดังนี้

- 1) กรณีดำเนินการทางวินัยกับข้าราชการต่างกระทรวงกัน
- 2) กรณีดำเนินการทางวินัยตามมติ อ.ก.พ. กระทรวง ตามมาตรา 97 วรรคสอง กล่าวคือ ในกรณีที่คณะกรรมการสอบสวนหรือผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเห็นว่า ข้าราชการประเภทบริหารระดับสูง/ประเภทวิชาการ ระดับผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้ใดกระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง หรือในกรณีที่นายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีเจ้าสังกัด ปลัดกระทรวง หรือหัวหน้าส่วนราชการระดับกรมที่อยู่ในบังคับบัญชาหรือรับผิดชอบการปฏิบัติราชการขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรีหรือรัฐมนตรี เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน หรือเป็นผู้มีอำนาจพิจารณา ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุส่งเรื่องให้ อ.ก.พ. กระทรวง พิจารณา และเมื่อ อ.ก.พ. กระทรวง มีมติเป็นประการใด ให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามนั้น

- 3) กรณีที่ อ.ก.พ. กระทรวง พิจารณารายงานการดำเนินการทางวินัย หรือกรณีการดำเนินการของ อ.ก.พ. กระทรวง ในการพิจารณาความผิดวินัยอย่างร้ายแรง ตามมาตรา 97 วรรคสอง หากผู้แทนก.พ. ซึ่งเป็นกรรมการใน อ.ก.พ. กระทรวง เห็นว่า การดำเนินการของผู้บังคับบัญชาหรือมติ อ.ก.พ. กระทรวง เป็นการไม่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัตินี้ หรือปฏิบัติไม่เหมาะสม ให้อำนาจ ก.พ. เพื่อพิจารณา และเมื่อ ก.พ. มีมติเป็นประการใดผู้บังคับบัญชาต้องสั่งหรือปฏิบัติให้เป็นไปตามมติ ก.พ. ทั้งนี้ เว้นแต่ผู้ถูกลงโทษได้อุทธรณ์คำสั่งลงโทษของผู้บังคับบัญชาต่อ ก.พ.ค. ในกรณีเช่นนี้ให้ ก.พ. แจ้งมติต่อ ก.พ.ค. เพื่อประกอบการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์

²⁵ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 97 และหนังสือสำนักงาน ก.พ.

ในขณะนี้ ก.พ. ยังไม่ออกระเบียบเกี่ยวกับการรายงานการดำเนินการทางวินัย เพื่อกำหนดรายละเอียดและวิธีการรายงาน แต่ ก.พ. ได้มีมติกำหนดแนวทางการดำเนินการว่า “ในกรณีที่ผู้ว่าราชการจังหวัดได้รายงานการดำเนินการทางวินัย การสอบสวน หรือการให้ออกจากราชการไปยังอธิบดี ตามมาตรา 109 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ประกอบกับระเบียบ ก.พ. ว่าด้วยการรายงานเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยและการออกจากราชการของข้าราชการพลเรือนสามัญ พ.ศ. 2539 และในวันที่ 11 ธันวาคม 2551 อธิบดียังพิจารณาไม่เสร็จ ให้อธิบดีรายงานโดยส่งเรื่องพร้อมทั้งสำนวนการสอบสวนหรือพิจารณาไปให้ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณีพิจารณาตามมาตรา 103”²⁶

เมื่อมีการดำเนินการทางวินัยไม่ว่าจะมีการลงโทษหรือไม่ลงโทษก็ตาม จะต้องรายงานให้ อ.ก.พ. กระทรวง หรือ ก.พ. แล้วแต่กรณี เพื่อตรวจสอบ กลั่นกรองให้การดำเนินการทางวินัยเป็นไปโดยถูกต้องและเป็นธรรมแก่ข้าราชการผู้นั้น

3.7 การอุทธรณ์คำสั่ง กระบวนการพิจารณาอุทธรณ์ และสิทธิของผู้อุทธรณ์

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 26 มกราคม 2551 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบราชการไทยหลายประการ โดยเฉพาะในเรื่องการพิทักษ์ระบบคุณธรรม ซึ่งจะมีคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) ประกอบด้วยกรรมการ 7 คน มีวาระการดำรงตำแหน่ง 6 ปี และให้ดำรงตำแหน่งได้เพียงวาระเดียว²⁷ โดยมีอำนาจหน้าที่ที่สำคัญ เช่น พิจารณาวินิจฉัยเรื่องอุทธรณ์ พิจารณาวินิจฉัยเรื่องร้องทุกข์ พิจารณาเรื่องการคุ้มครองระบบคุณธรรม เป็นต้น ซึ่ง ก.พ.ค. เป็นองค์กรกึ่งตุลาการที่วินิจฉัยข้อพิพาทโดยเฉพาะเรื่องอุทธรณ์ เมื่อ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยแล้ว หากผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. ก็สามารถฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดโดยไม่ต้องฟ้องคดีต่อศาลปกครองชั้นต้นก่อน เนื่องจากคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค. เป็นคำสั่งทางตุลาการ²⁸ (judicial act หรือ acte juridictionnel) แต่ในแง่ของพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 คำสั่งทางตุลาการอยู่ในบังคับหลักเกณฑ์ต่างๆ ในฐานะที่เป็นคำสั่งทางปกครองอย่างหนึ่ง แต่จะมีหลักเกณฑ์เฉพาะบางอย่างเพิ่มขึ้นในฐานะเป็นคำสั่งทางปกครองประเภทคำสั่งทางตุลาการ

ในการจัดองค์กรทางปกครองจะมีองค์กรประเภทหนึ่งเรียกว่า “คณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาท” ตามมาตรา 5 แห่งพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 โดยมีความ

²⁶ หนังสือสำนักงาน ก.พ. ที่ นร 1011/ว 21 ลงวันที่ 15 กันยายน 2552, ข้อ 6.

²⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 24 และมาตรา 29.

²⁸ ชัยวัฒน์ วงศ์วัฒนศาสนต์. (2540). เล่มเดิม. หน้า 114-115.

เป็นกลาง (impartiality) มีความเป็นอิสระ (independence) และมีกระบวนการดำเนินงานที่ยืดความเป็นธรรม (due process) ทำนองอย่างองค์กรศาล ทั้งนี้ เพื่อให้องค์กรประเภทนี้วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทระหว่างองค์กรทางปกครองแห่งหนึ่งแห่งใดกับเอกชน โดยในการพัฒนาปรากฏว่า การให้เอกชนไปดำเนินคดีในศาล จะมีความล่าช้าเพราะศาลจะไม่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านการจัดองค์กรประเภทนี้จะทำให้เอกชนได้รับการเยียวยาเร็วขึ้นและถูกต้องยิ่งขึ้น โดยที่องค์กรประเภทนี้ตั้งขึ้นในฝ่ายปกครองจึงไม่เรียกว่า “ศาล” องค์กรนี้จึงมีสถานภาพพิเศษโดยในแง่หนึ่งจะยังคงเป็นองค์กรทางปกครอง แต่ขณะเดียวกันในอีกแง่หนึ่งจะถือว่าคำวินิจฉัยขององค์กรนี้เป็น “คำสั่งทางตุลาการ” เนื่องจากมีการดำเนินงานเช่นเดียวกันกับใช้อำนาจของศาล และการโต้แย้งคำวินิจฉัยของคณะกรรมการวินิจฉัยข้อพิพาทบางแห่งกฎหมายกำหนดให้อุทธรณ์ไปยังศาลระดับกลางหรือระดับสูงโดยไม่ผ่านศาลชั้นต้นก็ได้

โดยที่เรื่องอุทธรณ์บัญญัติไว้ในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 หมวด 9 ตั้งแต่มาตรา 114 ถึงมาตรา 120 และบทเฉพาะกาลมาตร 135 กับมาตรา 136 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551

3.7.1 ความหมายและแนวความคิดเกี่ยวกับการอุทธรณ์

ความหมายของการอุทธรณ์

การอุทธรณ์ หมายถึง การที่ผู้ถูกลงโทษทางวินัยหรือผู้ถูกสั่งให้ออกจากราชการร้องขอให้ผู้มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมายกำหนดไว้ได้ยกเรื่องของตนขึ้นพิจารณาทบทวนใหม่ให้เป็นไปในทางที่เป็นคุณแก่ตน

แนวคิดเกี่ยวกับการอุทธรณ์

การอุทธรณ์ ถือเป็นหลักประกันความมั่นคงในการดำรงสถานภาพและความเป็นธรรมตามระบบคุณธรรม เพื่อให้ข้าราชการที่ถูกลงโทษทางวินัยหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการมีโอกาสหาความยุติธรรมตามกระบวนการที่กฎหมายกำหนด และเป็นการถ่วงดุลอำนาจของผู้บังคับบัญชาและองค์กรบริหารงานบุคคลในการใช้ดุลพินิจลงโทษข้าราชการหรือสั่งให้ออกจากราชการ โดยที่การดำเนินการทางวินัยจัดเป็นกระบวนการทางนิติธรรม (Judicial Due Process) โดยเลียนแบบกระบวนการยุติธรรมในการลงโทษทางอาญา จึงมีขั้นตอนต่างๆ ตั้งแต่การสอบสวน พิจารณาตัดสินลงโทษ และการอุทธรณ์²⁹ ทำนองเดียวกับกระบวนการยุติธรรม ซึ่งการลงโทษข้าราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการเป็นเรื่องที่กระทบกระเทือนต่อสิทธิและสถานภาพของข้าราชการ จึงจำเป็นต้อง

²⁹ กองอุทธรณ์และร้องทุกข์ สำนักงาน ก.พ. (2533). การอุทธรณ์คำสั่งลงโทษสถานหนัก (เอกสารวิจัย). หน้า 1-3.

ให้มีสิทธิอุทธรณ์และกระบวนการอุทธรณ์ที่มีกฎหมายรองรับ เพื่อเป็นหลักประกันให้แก่ข้าราชการ

3.7.2 องค์การผู้มีส่วนพิจารณาอุทธรณ์

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 กำหนดให้จัดตั้งคณะกรรมการพิทักษ์ระบบคุณธรรม (ก.พ.ค.) เป็นองค์การผู้พิจารณาอุทธรณ์

ที่มาของ ก.พ.ค. กฎหมายได้กำหนดให้ใช้วิธีคัดเลือกโดยให้มีคณะกรรมการคัดเลือกกรรมการ ก.พ.ค. ประกอบด้วย³⁰

- 1) ประธานศาลปกครองสูงสุด เป็นประธานกรรมการ
- 2) รองประธานศาลฎีกาที่ได้รับมอบหมายจากประธานศาลฎีกา 1 คน เป็นกรรมการ
- 3) กรรมการ ก.พ. ผู้ทรงคุณวุฒิ 1 คน ซึ่งได้รับเลือกโดย ก.พ. เป็นกรรมการ
- 4) เลขานุการ ก.พ. เป็นกรรมการและเลขานุการ
คุณสมบัติของ ก.พ.ค. มีดังนี้³¹

- 1) มีสัญชาติไทย
- 2) มีอายุไม่ต่ำกว่า 45 ปี
- 3) มีคุณสมบัติอื่นอย่างหนึ่งอย่างใดดังต่อไปนี้

(1) เป็นหรือเคยเป็นกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิในคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน คณะกรรมการข้าราชการครู คณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในมหาวิทยาลัย คณะกรรมการข้าราชการพลเรือนในสถาบันอุดมศึกษา หรือ คณะกรรมการข้าราชการตำรวจ

(2) เป็นหรือเคยเป็นกรรมการกฤษฎีกา

(3) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าผู้พิพากษาศาลอุทธรณ์หรือเทียบเท่าหรือตุลาการหัวหน้าคณะศาลปกครองชั้นต้น

(4) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งไม่ต่ำกว่าอัยการพิเศษประจำเขตหรือเทียบเท่า

(5) รับราชการหรือเคยรับราชการในตำแหน่งประเภทบริหารระดับสูงหรือเทียบเท่าตามที่ ก.พ. กำหนด

(6) เป็นหรือเคยเป็นผู้สอนวิชาในสาขานิติศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมศาสตร์ หรือวิชาที่เกี่ยวกับการบริหารราชการแผ่นดินในสถาบันอุดมศึกษา

³⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 26.

³¹ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 25.

และดำรงตำแหน่งหรือเคยดำรงตำแหน่งไม่ต่ำกว่ารองศาสตราจารย์ แต่ในกรณีที่ดำรงตำแหน่งรองศาสตราจารย์ต้องดำรงตำแหน่ง หรือเคยดำรงตำแหน่งมาแล้วไม่น้อยกว่า 5 ปี

กรรมการ ก.พ.ค. ต้องไม่มีลักษณะต้องห้าม ดังต่อไปนี้³²

- 1) เป็นข้าราชการ
- 2) เป็นพนักงานหรือลูกจ้างของหน่วยงานของรัฐหรือบุคคลใด
- 3) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง กรรมการหรือผู้ดำรงตำแหน่งที่รับผิดชอบในการบริหารพรรคการเมือง สมาชิกพรรคการเมืองหรือเจ้าหน้าที่ในพรรคการเมือง
- 4) เป็นกรรมการในรัฐวิสาหกิจ
- 5) เป็นกรรมการในองค์กรกลางบริหารงานบุคคลในหน่วยงานของรัฐ
- 6) ประกอบอาชีพหรือวิชาชีพอย่างอื่นหรือดำรงตำแหน่งหรือประกอบกรใดๆ หรือเป็นกรรมการในหน่วยงานของรัฐหรือเอกชน อันขัดต่อการปฏิบัติหน้าที่ตามที่กำหนดในพระราชกฤษฎีกา

ก.พ.ค. สามารถแต่งตั้งคณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ได้ด้วย³³

3.7.3 ผู้มีสิทธิอุทธรณ์

ข้าราชการมีสิทธิอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ได้ในกรณีดังต่อไปนี้³⁴

- 1) ผู้ถูกสั่งลงโทษทางวินัย ได้แก่ ภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน ลดเงินเดือน ปลดออก และไล่ออก
- 2) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเจ็บป่วยไม่อาจปฏิบัติหน้าที่ราชการของตนได้โดยสม่ำเสมอ ตามมาตรา 110 (1) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551
- 3) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะขาดคุณสมบัติทั่วไป หรือเป็นผู้มีลักษณะต้องห้ามตามมาตรา 110(3) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 ได้แก่
 - (1) ไม่มีสัญชาติไทย
 - (2) ไม่เลื่อมใสในการปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขด้วยความบริสุทธิ์ใจ
 - (3) เป็นผู้ดำรงตำแหน่งทางการเมือง
 - (4) เป็นผู้อยู่ในระหว่างถูกสั่งพักราชการหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
 - (5) เป็นบุคคลล้มละลาย

³² พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 27.

³³ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 36.

³⁴ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 114.

(6) เป็นผู้เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเพราะกระทำความผิดทางอาญา เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

4) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะไม่สามารถปฏิบัติราชการให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลในระดับอันเป็นที่พอใจของทางราชการ ตามมาตรา 110 (5) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

5) ถูกสั่งให้ออกจากราชการเพราะเป็นผู้หย่อนความสามารถในอันที่จะปฏิบัติหน้าที่ราชการ บกพร่องในหน้าที่ราชการ หรือประพฤติตนไม่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่ราชการ ถ้าให้ผู้นั้นรับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ตามมาตรา 110 (6) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

6) ถูกสั่งให้ออกจากราชการ เพราะเป็นผู้ถูกสอบสวนว่ากระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และผลการสอบสวนไม่ได้ความแน่ชัดที่จะฟังลงโทษในความผิดวินัยอย่างร้ายแรง แต่มีมลทินหรือมีหมองในกรณีที่ถูกสอบสวน ถ้าให้รับราชการต่อไปจะเป็นการเสียหายแก่ราชการ ตามมาตรา 110 (7) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

7) ถูกสั่งให้ออกจากราชการ เพราะต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกในความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ หรือต้องโทษจำคุกโดยคำสั่งของศาล ซึ่งยังไม่ถึงกับจะต้องถูกลงโทษปลดออกหรือไล่ออก ตามมาตรา 110 (8) แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

3.7.4 วิธีการอุทธรณ์

1) วิธีการยื่นอุทธรณ์

การอุทธรณ์ต้องทำเป็นหนังสือถึงประธาน ก.พ.ค. โดยใช้คำสุภาพและมีสาระสำคัญดังต่อไปนี้³⁵

(1) ชื่อ ตำแหน่ง สังกัดและที่อยู่สำหรับการติดต่อเกี่ยวกับการอุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์
 (2) คำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ และวันที่รับทราบคำสั่ง
 (3) ข้อเท็จจริงหรือข้อกฎหมายที่ผู้อุทธรณ์ยกขึ้นเป็นข้อคัดค้านคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์

(4) คำขอของผู้อุทธรณ์

(5) ลายมือชื่อของผู้อุทธรณ์

ในกรณีที่ข้าราชการ โอนสังกัด ซึ่งข้าราชการผู้นั้นถูกสั่งลงโทษทางวินัยอยู่ก่อนวันโอนมาบรรจุ และผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ได้ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่น

³⁵ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 27.

หรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการที่โอนมาแต่ยังไม่ได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ตามกฎหมายดังกล่าว ก็ให้ผู้นั้นมีสิทธิอุทธรณ์ได้ แต่ถ้าผู้นั้นได้ใช้สิทธิอุทธรณ์ตามกฎหมายว่าด้วยระเบียบบริหารงานบุคคลส่วนท้องถิ่นหรือกฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการที่โอนมาไว้แล้ว และในวันที่ผู้นั้นได้โอนมาบรรจุเป็นข้าราชการพลเรือนสามัญ การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ยังไม่แล้วเสร็จก็ให้ส่งเรื่องให้ ก.พ.ค. เป็นผู้พิจารณาอุทธรณ์³⁶

การยื่นอุทธรณ์ ให้ยื่นต่อพนักงานผู้รับอุทธรณ์ที่สำนักงาน ก.พ. หรือจะส่งหนังสืออุทธรณ์โดยทางไปรษณีย์ลงทะเบียนก็ได้ โดยให้ถึงวันที่ไปรษณีย์ต้นทางประทับตรารับที่ของหนังสืออุทธรณ์เป็นวันยื่นอุทธรณ์ และถ้าวันสิ้นสุดตรงกับวันหยุดราชการให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา³⁷

2) กำหนดเวลาการยื่นอุทธรณ์

การอุทธรณ์ต้องยื่นภายในกำหนดเวลาดังนี้³⁸

(1) ต้องยื่นอุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่ทราบคำสั่งหรือถือว่าทราบคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์

(2) ต้องยื่นภายใน 90 วัน นับแต่ทราบคำสั่งหรือถือว่าทราบคำสั่งที่เป็นเหตุแห่งการอุทธรณ์ หรือ 1 ปี นับแต่วันที่ผู้ถูกสั่งลงโทษหรือถูกสั่งให้ออกจากราชการถึงแก่ความตาย โดยให้ทายาท ผู้จัดการมรดก ผู้รับสิทธิของผู้นั้นเป็นผู้ยื่นอุทธรณ์

3.7.5 สิทธิของผู้อุทธรณ์

กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 ได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิของผู้อุทธรณ์ไว้หลายกรณี ดังนี้

1) การขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวน

ผู้ที่ประสงค์จะอุทธรณ์คำสั่งลงโทษทางวินัยหรือคำสั่งให้ออกจากราชการ มีสิทธิขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนได้ ในทางปฏิบัติผู้อุทธรณ์จะต้องขอต่อผู้สั่งลงโทษทางวินัยหรือผู้สั่งให้ออกจากราชการ แล้วผู้สั่งลงโทษทางวินัยหรือผู้สั่งให้ออกจากราชการต้องอนุญาตให้คัดหรือตรวจได้ ทั้งนี้ เพื่อผู้ที่จะอุทธรณ์จะได้มีโอกาสทราบข้อเท็จจริง พยานหลักฐานต่างๆ พร้อมทั้งความเห็นของคณะกรรมการสอบสวนในเรื่องที่จะอุทธรณ์นั้น ส่วนบันทึกถ้อยคำพยานบุคคลหรือเอกสารที่เกี่ยวข้องอื่นๆ ถ้าผู้อุทธรณ์ประสงค์จะได้ดูให้อยู่ในดุลพินิจของผู้สั่งลงโทษทางวินัยหรือผู้สั่งให้ออกจากราชการที่จะอนุญาตหรือไม่ก็ได้ โดยให้

³⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 119.

³⁷ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 30 และข้อ 95.

³⁸ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 29.

พิจารณาถึงประโยชน์ในการรักษาวินัยของข้าราชการตลอดจนเหตุผลและความจำเป็นในแต่ละเรื่อง เช่น ความปลอดภัยของพยาน เป็นต้น

เรื่องการให้ผูุ้ทธรณ์มีสิทธิขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนได้นี้ เป็นหลักการเดิมที่ได้กำหนดไว้ในกฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ ซึ่งเคยมีปัญหาว่าการที่ผู้อุทธรณ์ขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน เพื่อประโยชน์ในการอุทธรณ์ในกรณีที่รายงานการสอบสวนได้ระบุชื่อพยานและรายละเอียดคำของพยานไว้ด้วย ผู้มีอำนาจอนุญาตจะไม่ให้ตรวจ หรือคัดค้านข้อความที่เป็นชื่อพยานและรายละเอียดคำของพยาน หรือมิให้ตรวจหรือคัดเฉพาะชื่อพยานได้หรือไม่ เพียงใด

อ.ก.พ. วิสามัญเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้าราชการได้พิจารณาเรื่องนี้ในการประชุมครั้งที่ 12/2530 เมื่อวันที่ 20 กรกฎาคม 2530 แล้วเห็นว่า โดยที่เรื่องการขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ตามข้อ 2 แห่งกฎ ก.พ. ฉบับที่ 10 (พ.ศ. 2518) ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาอุทธรณ์ ได้กำหนดว่า เพื่อประโยชน์ในการอุทธรณ์ ผู้จะอุทธรณ์อาจขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนได้ ส่วนบันทึกคำพยานบุคคลหรือเอกสารอื่นให้อยู่ในดุลพินิจของผู้สั่งลงโทษที่จะอนุญาตหรือไม่ โดยให้พิจารณาถึงประโยชน์ในทางการรักษาวินัยของข้าราชการ เหตุผลและความจำเป็นเฉพาะเรื่องไป ซึ่งหมายความว่า ถ้าเพื่อประโยชน์ในการอุทธรณ์แล้ว ผู้ถูกสั่งลงโทษที่จะอุทธรณ์ย่อมมีสิทธิที่จะขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนที่ได้รายงานผลการสอบสวนต่อผู้สั่งแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนได้ทั้งฉบับ ทั้งนี้ ไม่ว่ารายงานการสอบสวนนั้นจะได้ระบุชื่อพยาน หรือรายละเอียดคำพยานบุคคลไว้ด้วยหรือไม่ก็ตาม และเมื่อผู้ที่จะอุทธรณ์ได้ขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนดังกล่าวแล้ว ผู้สั่งลงโทษจะไม่อนุญาตให้ตรวจหรือคัด หรือจะอนุญาตให้ตรวจหรือคัดเพียงบางส่วนหาได้ไม่ แต่สำหรับบันทึกคำพยานบุคคลหรือเอกสารอื่นใด ซึ่งเป็นคนละฉบับกับรายงานการสอบสวนนั้นอยู่ในดุลพินิจของผู้สั่งลงโทษที่จะอนุญาตให้ตรวจหรือคัดเอกสารดังกล่าวหรือไม่ก็ได้ ดังนั้น ในกรณีที่รายงานการสอบสวนได้ระบุชื่อพยานและรายละเอียดคำพยานไว้ด้วยนั้น ผู้สั่งลงโทษจึงไม่อาจไม่อนุญาตให้ผูุ้ทธรณ์ตรวจหรือคัดข้อความที่เป็นชื่อพยานและรายละเอียดคำของพยานและไม่อาจไม่อนุญาตให้ตรวจหรือคัดเฉพาะชื่อพยานได้ และ อ.ก.พ. ดังกล่าว ได้มีข้อสังเกตว่าตามกฎ ก.พ. ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณาได้กำหนดให้รายงานการสอบสวนมีสาระสำคัญรวม 3 ประการ คือ ข้อเท็จจริงและพยานหลักฐาน โดยสรุปการวินิจฉัยเปรียบเทียบพยานหลักฐานและความเห็นของคณะกรรมการสอบสวน ดังนั้น ชื่อพยานและรายละเอียดคำพยาน ถ้าไม่จำเป็นก็ไม่ควรระบุไว้ในรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการ

สอบสวน แต่ควรระบุไว้ในบันทึกถ้อยคำพยานซึ่งเป็นเอกสารอีกฉบับหนึ่งต่างหาก ทั้งนี้ เพื่อจะได้ไม่เกิดปัญหาในกรณีที่ผู้อุทธรณ์ขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวน³⁹

กฎ ก.พ. ฉบับที่ 16 (พ.ศ. 2540) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 ว่าด้วยการสอบสวนพิจารณา ได้กำหนดให้ผู้อุทธรณ์มีสิทธิขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวนหรือของผู้สอบสวนได้ ดังนั้น จึงต้องยึดหลักการตามมติของ อ.ก.พ.วิสามัญเกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบข้าราชการดังกล่าวเช่นเดียวกัน

สำหรับกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 ไม่ได้กำหนดให้ผู้อุทธรณ์มีสิทธิขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนของคณะกรรมการสอบสวน ดังนั้น ผู้มีสิทธิอุทธรณ์มีสิทธิขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 31 กำหนดว่า คู่กรณีมีสิทธิขอตรวจดูเอกสารที่จำเป็นต้องรู้เพื่อการโต้แย้งหรือชี้แจงหรือป้องกันสิทธิของตนได้ แต่ถ้ายังไม่ได้ทำคำสั่งทางปกครองในเรื่องนั้น คู่กรณีไม่มีสิทธิขอตรวจดูเอกสารอันเป็นต้นร่างคำวินิจฉัย และผู้มีอำนาจอนุญาตในการขอตรวจหรือคัดรายงานการสอบสวนจะต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติวิธีปฏิบัติราชการทางปกครอง พ.ศ. 2539 มาตรา 32 ที่กำหนดว่า เจ้าหน้าที่อาจไม่อนุญาตให้ตรวจดูเอกสารหรือพยานหลักฐานได้ ถ้าเป็นกรณีที่ต้องรักษาไว้เป็นความลับ ประกอบกับมาตรา 14 และมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติข้อมูลข่าวสารของทางราชการ พ.ศ. 2540 แต่กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551 ข้อ 15-18 ได้กำหนดการขอตรวจหรือคัดสำเนาเอกสารหรือพยานหลักฐานที่คู่กรณียื่นต่อ ก.พ.ค. ซึ่งเป็นการขอตรวจและคัดเอกสารในชั้นการพิจารณาของ ก.พ.ค. เท่านั้น

2) สิทธิในการคัดค้านกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์

(1) ผู้อุทธรณ์มีสิทธิยื่นคัดค้านกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ด้วยเหตุต่างๆ ดังนี้⁴⁰

ก. รู้เห็นเหตุการณ์ในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ หรือการกระทำที่ผู้อุทธรณ์ถูกสั่งให้ออกจากราชการ

ข. มีส่วนได้เสียในการกระทำผิดวินัยที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ หรือการกระทำที่ผู้อุทธรณ์ถูกสั่งให้ออกจากราชการ

³⁹ สำนักพิทักษ์ระบบคุณธรรม. (ม.ป.ป.). คู่มือการพิจารณาอุทธรณ์และร้องทุกข์ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2535 เล่ม 1. หน้า 5-7.

⁴⁰ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 121 และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 39 วรรคหนึ่ง.

ค. มีสาเหตุโกรธเคืองกับผู้อุทธรณ์

ง. เป็นผู้ถูกกล่าวหา หรือเป็นหรือเคยเป็นผู้บังคับบัญชาผู้ส่งลงโทษ หรือสั่งให้ออกจากราชการ

จ. เป็นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดทางวินัยหรือการสั่งให้ออกจากราชการที่ผู้อุทธรณ์ถูกลงโทษ หรือถูกสั่งให้ออกจากราชการ

ฉ. มีความเกี่ยวพันทางเครือญาติหรือทางการสมรสกับบุคคลตาม (1) (2) (3) หรือ (4) อันอาจก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมแก่ผู้อุทธรณ์

(2) วิธีการคัดค้านและการพิจารณาคำคัดค้านกรรมการวินิจัยอุทธรณ์

คำคัดค้านต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธาน ก.พ.ค. ภายใน 7 วัน นับแต่วันรับทราบคำสั่งตั้งคณะกรรมการวินิจัยอุทธรณ์ โดยต้องแสดงข้อเท็จจริงที่เป็นเหตุแห่งการคัดค้านไว้ในคำคัดค้านด้วยว่า จะทำให้การพิจารณาอุทธรณ์ไม่ได้ความจริงและความยุติธรรมอย่างไร ก่อนที่จะมีการพิจารณาอุทธรณ์ แต่อาจให้กรรมการวินิจัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกคัดค้านทำคำชี้แจงประกอบการพิจารณาของประธาน ก.พ.ค. ได้⁴¹

ประธาน ก.พ.ค. จะต้องพิจารณาหนังสือคัดค้านกรรมการวินิจัยอุทธรณ์ดังนี้⁴²

ก. ในกรณีที่เห็นว่าไม่ได้เป็นไปตามคำคัดค้าน และมีเหตุผลสมควรที่จะให้ผู้ที่ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ให้ประธาน ก.พ.ค. นำเรื่องเสนอที่ประชุมคณะกรรมการ ก.พ.ค. เพื่อพิจารณามีมติให้กรรมการวินิจัยอุทธรณ์ปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ถ้าที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการที่ไม่ถูกคัดค้านก็ให้กรรมการผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไปได้ การลงมติดังกล่าวให้กระทำโดยวิธีการลงคะแนนลับแล้วให้ถือเป็นที่สุด

ข. ในกรณีที่เห็นว่าคำคัดค้านฟังขึ้น หรือมีเหตุผลเพียงพอที่จะฟังได้ว่า หากให้ผู้ที่ถูกคัดค้านปฏิบัติหน้าที่ต่อไปอาจทำให้การพิจารณาไม่ได้ความจริงและความยุติธรรมให้มีคำสั่งให้ผู้ที่ถูกคัดค้านพ้นจากการเป็นกรรมการวินิจัยอุทธรณ์ในเรื่องนั้น แล้วแจ้งให้ผู้คัดค้านทราบ

(3) กรรมการวินิจัยอุทธรณ์ขอถอนตัวจากการพิจารณาวินิจัยอุทธรณ์

ในกรณีที่กรรมการวินิจัยอุทธรณ์ผู้ใดเห็นว่าตนมีกรณีอาจถูกคัดค้านหรือเห็นว่าเหตุอื่นที่อาจจะมีการกล่าวอ้างในภายหลังได้ว่าตนไม่อยู่ในฐานะที่จะปฏิบัติหน้าที่โดยเที่ยงธรรม ให้แจ้งประธาน ก.พ.ค. และถอนตัวจากการพิจารณาวินิจัยอุทธรณ์ โดยให้ประธาน ก.พ.ค. แต่งตั้งกรรมการวินิจัยอุทธรณ์ปฏิบัติหน้าที่แทนตามความจำเป็น หากประธาน ก.พ.ค. เห็นว่าควรให้กรรมการวินิจัยอุทธรณ์ผู้ขอถอนตัวปฏิบัติหน้าที่ต่อไป ให้นำเรื่องเสนอที่ประชุม

⁴¹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 39 วรรคสอง.

⁴² กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 40 วรรคสอง.

คณะกรรมการ ก.พ.ค. ถ้าที่ประชุมมีมติด้วยคะแนนเสียงไม่น้อยกว่า 2 ใน 3 ของกรรมการที่ไม่ถูกคัดค้าน ก็ให้กรรมการผู้นั้นปฏิบัติหน้าที่ต่อไป การลงมติดังกล่าวให้กระทำโดยวิธีลงคะแนนลับแล้วให้เป็นที่สุด⁴³

ทั้งนี้ กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกคัดค้านต้องงดการปฏิบัติหน้าที่ไว้ก่อนจนกว่าประธาน ก.พ.ค. จะได้มีการชี้ขาดในเรื่องคัดค้านนั้นแล้ว⁴⁴ นอกจากนี้ การที่กรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ถูกสั่งให้งดการปฏิบัติหน้าที่หรือกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์ผู้ที่ขอถอนตัวเพราะมีกรณีอันอาจถูกคัดค้านนั้น ย่อมไม่กระทบถึงการกระทำใดๆ ที่ได้กระทำไปแล้ว แม้ว่าจะได้ดำเนินการภายหลังที่ได้มีการยื่นคำคัดค้านนั้น⁴⁵

3) การถอนอุทธรณ์

ผู้อุทธรณ์มีสิทธิถอนอุทธรณ์ของตนได้ก่อนองค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยโดยทำเป็นหนังสือและลงลายมือชื่อผู้อุทธรณ์ แต่ถ้าผู้อุทธรณ์ถอนอุทธรณ์ด้วยวาจาต่อหน้าองค์คณะวินิจฉัยให้องค์คณะวินิจฉัยบันทึกไว้และให้ผู้อุทธรณ์ลงลายมือชื่อไว้เป็นหลักฐานให้องค์คณะวินิจฉัยอนุญาต และสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบ⁴⁶

3.7.6 การพิจารณาและวิธีการพิจารณาอุทธรณ์

1) ขั้นตอนพิจารณาการรับหรือไม่รับอุทธรณ์

(1) กรรมการเจ้าของสำนวน อาจกำหนดประเด็นให้นิติกรผู้รับผิดชอบสำนวนวิเคราะห์และพิจารณาทำความเข้าใจเสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณาสั่งรับหรือไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณา ดังนี้⁴⁷

ก. ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่มีการดำเนินการโดยถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้และเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ ให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำสั่งรับอุทธรณ์ไว้พิจารณา

ข. ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ยังไม่ชัดเจนหรือที่ยังมีการดำเนินการโดยไม่ถูกต้องตามหลักเกณฑ์ที่กำหนด ให้มีคำสั่งให้ผู้อุทธรณ์ดำเนินการแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลา 7 วัน หากไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติมภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้เสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณามีคำวินิจฉัย

⁴³ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 41.

⁴⁴ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 40 วรรคหนึ่ง.

⁴⁵ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 42.

⁴⁶ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 33 และข้อ 34.

⁴⁷ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 48 และข้อ 49.

ค. ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณา ให้เสนอองค์คณะวินิจฉัยเพื่อพิจารณามีคำวินิจฉัย ซึ่งอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณามีดังนี้

- เป็นเรื่องที่ไม่อาจอุทธรณ์ต่อ ก.พ.ค. ได้ตามมาตรา 114 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

- ผู้อุทธรณ์มิใช่เป็นผู้มีสิทธิอุทธรณ์ตามมาตรา 114 วรรคหนึ่ง แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551

- เป็นอุทธรณ์ที่ยื่นเมื่อพ้นกำหนดเวลาที่กฎหมายกำหนด

- เป็นเรื่องที่ได้เคยมีการอุทธรณ์และได้มีคำวินิจฉัยหรือคำสั่งถึงที่สุดแล้ว

(2) เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับความเห็นตามข้อ (1)-(3) ให้องค์คณะวินิจฉัยพิจารณามีคำวินิจฉัย ดังนี้⁴⁸

ก. ในกรณีที่ ก.พ.ค. เป็นองค์คณะวินิจฉัย ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณาก็ให้มีคำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์ไว้พิจารณา และสั่งจำหน่ายอุทธรณ์นั้นออกจากสารบบหรือถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ ให้สั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณา และให้กรรมการ ก.พ.ค. เจ้าของสำนวนดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

ข. ในกรณีที่คณะกรรมการวินิจฉัยอุทธรณ์เป็นองค์คณะวินิจฉัย ถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่ห้ามรับไว้พิจารณา ให้มีคำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณาและเสนอ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัย เมื่อ ก.พ.ค. วินิจฉัยแล้วให้จำหน่ายอุทธรณ์นั้นออกจากสารบบ หรือถ้าเห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่รับไว้พิจารณาได้ให้สั่งรับอุทธรณ์นั้นไว้พิจารณา และให้กรรมการเจ้าของสำนวนดำเนินกระบวนการพิจารณาต่อไป

2) ขั้นตอนการแสวงหาข้อเท็จจริง

(1) การแสวงหาข้อเท็จจริงจากคำอุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ และคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ก. เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวน เห็นว่าเป็นอุทธรณ์ที่สมบูรณ์ครบถ้วนแล้ว ให้มีคำสั่งให้คู่กรณีในอุทธรณ์ทำคำแก้อุทธรณ์ภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ได้รับคำสั่ง⁴⁹ และหากคู่กรณีในอุทธรณ์มิได้จัดทำคำแก้อุทธรณ์ พร้อมทั้งพยานหลักฐานยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวนภายในระยะเวลาที่กำหนด ให้ถือว่าคู่กรณีในอุทธรณ์ยอมรับข้อเท็จจริงตามข้ออุทธรณ์และให้กรรมการเจ้าของสำนวนพิจารณาดำเนินการตามที่เห็นเป็นการยุติธรรม⁵⁰

⁴⁸ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 50.

⁴⁹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 51.

⁵⁰ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 54.

ข. เมื่อคู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์แล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสำเนาคำแก้อุทธรณ์พร้อมทั้งสำเนาพยานหลักฐานไปยังผู้อุทธรณ์ เพื่อให้ผู้อุทธรณ์คัดค้านหรือยอมรับคำแก้อุทธรณ์ หรือพยานหลักฐานที่คู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวน หากผู้อุทธรณ์ประสงค์จะคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ ให้ทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ยื่นต่อกรรมการเจ้าของสำนวนภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำแก้อุทธรณ์ หรือกรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่ประสงค์จะทำคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ แต่ประสงค์จะให้พิจารณาอุทธรณ์ต่อไปให้แจ้งเป็นหนังสือให้ทราบภายในกำหนดเวลาดังกล่าวด้วย หากผู้อุทธรณ์ไม่ดำเนินการให้กรรมการเจ้าของสำนวนสั่งจำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบก็ได้⁵¹

ค. ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสำเนาคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ของผู้อุทธรณ์ให้แก่คู่กรณีในอุทธรณ์ เพื่อยื่นคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติมตามจำนวนที่กำหนดภายใน 15 วัน นับแต่วันที่ได้รับสำเนาคำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์หรือภายในเวลาที่กำหนด ซึ่งหากพ้นกำหนดเวลาดังกล่าวแล้ว หรือเมื่อคู่กรณีในอุทธรณ์ยื่นคำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม และกรรมการเจ้าของสำนวนเห็นว่าเรื่องอุทธรณ์มีข้อเท็จจริงเพียงพอที่จะพิจารณาหรือมีคำวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว ให้จัดทำบันทึกสรุปสำนวนพร้อมเอกสารหลักฐานเกี่ยวกับการพิจารณาเรื่องทั้งหมดเสนอองค์คณะวินิจฉัย เพื่อพิจารณาคำเนินการต่อไป⁵²

(2) การแสวงหาข้อเท็จจริงโดยวิธีอื่น⁵³

ก. เรียกผู้อุทธรณ์ คู่กรณีในอุทธรณ์มาให้ถ้อยคำหรือจัดส่งพยานหลักฐาน

ข. เรียกหน่วยงานของรัฐ เจ้าหน้าที่ของรัฐมาให้ความเห็นหรือส่งผู้แทนมา

ชี้แจง

ค. ส่งวัตถุ เอกสาร หรือพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้อง

ง. เรียกบุคคลมาให้ถ้อยคำ และส่งพยานหลักฐาน

จ. ตรวจสอบอาคารและสถานที่

3) ขั้นตอนการนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก

(1) ก่อนวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก

ก. เมื่อกรรมการเจ้าของสำนวนได้พิจารณาแล้วเห็นว่า มีข้อเท็จจริงเพียงพอสามารถมีคำวินิจฉัยชี้ขาดได้แล้ว ให้จัดทำบันทึกสรุปสำนวนเสนอองค์คณะวินิจฉัยพิจารณา ซึ่งประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้⁵⁴

⁵¹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 55.

⁵² กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 57.

⁵³ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 59 และข้อ 63.

- ชื่อผู้อุทธรณ์และคู่กรณีในอุทธรณ์
- สรุปข้อเท็จจริงที่ได้จากคำอุทธรณ์ และพยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องของผู้อุทธรณ์และคู่กรณี
- สรุปข้อเท็จจริงที่กรรมการเจ้าของสำนวนแสวงหาเพิ่มเติม (ถ้ามี)
- ประเด็นที่ต้องวินิจฉัยทั้งข้อกฎหมายและข้อเท็จจริง
- ความเห็นของคณะกรรมการเจ้าของสำนวนเกี่ยวกับประเด็นที่จะต้องวินิจฉัยและคำขอของผู้อุทธรณ์

ให้จัดส่งบันทึกสรุปสำนวนของกรรมการเจ้าของสำนวนที่ได้ดำเนินการสรุปข้อเท็จจริงจากคำอุทธรณ์ พยานหลักฐานที่เกี่ยวข้องของผู้อุทธรณ์และคู่กรณี ให้แก่คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน ก่อนวันนั่งพิจารณาครั้งแรก

ข. เมื่อองค์คณะวินิจฉัยได้รับสำนวนจากกรรมการเจ้าของสำนวนแล้ว หากเห็นว่าไม่มีกรณีที่จะต้องแสวงหาข้อเท็จจริงเพิ่มเติม ให้มีคำสั่งกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงในเรื่องนั้น โดยแจ้งให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 15 วัน

บรรดาคำอุทธรณ์เพิ่มเติม คำแก้อุทธรณ์ คำคัดค้านคำแก้อุทธรณ์ คำแก้อุทธรณ์เพิ่มเติม รวมทั้งพยานหลักฐานอื่นๆ ที่ยื่นหลังวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริง ไม่ให้รับไว้เป็นส่วนหนึ่งของการอุทธรณ์ และไม่ต้องส่งสำเนาให้คู่กรณีที่เกี่ยวข้อง⁵⁴

ค. เมื่อกำหนดวันสิ้นสุดการแสวงหาข้อเท็จจริงแล้ว ให้กรรมการเจ้าของสำนวนส่งสรุปสำนวนให้นิติกรผู้แถลง (ถ้ามี) เพื่อจัดทำคำแถลงโดยเร็ว และเมื่อจัดทำคำแถลงเสร็จแล้วให้องค์คณะวินิจฉัยกำหนดวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรกต่อไป⁵⁵

(2) วันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก

ก. ให้องค์คณะวินิจฉัยจัดให้มีการนั่งพิจารณาอุทธรณ์อย่างน้อย 1 ครั้ง เพื่อให้คู่กรณีมีโอกาสมาแถลงด้วยวาจาต่อหน้า ซึ่งจะต้องแจ้งกำหนดวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรกให้คู่กรณีทราบล่วงหน้าไม่น้อยกว่า 7 วัน เว้นแต่กรณีที่มิควำวินิจฉัยไม่รับอุทธรณ์และให้จำหน่ายอุทธรณ์ออกจากสารบบความ ไม่ต้องมีการนั่งพิจารณาอุทธรณ์นั้น⁵⁶

ข. ในวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ครั้งแรก หากคู่กรณีประสงค์จะยื่นคำแถลงสรุปอุทธรณ์หรือคำแก้อุทธรณ์ของตนเป็นหนังสือ ให้ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือก่อนวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์หรืออย่างช้าสุดในระหว่างวันนั่งพิจารณาอุทธรณ์ ในกรณีที่คู่กรณีฝ่ายใดไม่ยื่นคำแถลงเป็นหนังสือ

⁵⁴ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 66 และข้อ 67.

⁵⁵ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 69.

⁵⁶ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 70.

⁵⁷ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 76.

แต่มาอยู่ในวันนั่งพิจารณาคดีครั้งแรก คู่กรณีฝ่ายนั้นจะแถลงด้วยวาจาได้ต่อเมื่อได้รับอนุญาตจากองค์คณะวินิจฉัย หรือองค์คณะวินิจฉัยสั่งให้แถลง⁵⁸

ก. ในการนั่งพิจารณาอุทธรณ์ ให้องค์คณะวินิจฉัยเป็นผู้ซักถามคู่กรณีและพยาน⁵⁹

ง. นิติกรผู้แถลงคดี (ถ้ามี) ต้องเสนอความเห็นและชี้แจงด้วยวาจาต่อองค์คณะวินิจฉัยในวันนั่งพิจารณาคดีนั้น รวมทั้งมีสิทธิอยู่ร่วมในการพิจารณาและในการประชุมปรึกษาเพื่อวินิจฉัยชี้ขาดเรื่องนั้นได้ แต่ไม่มีสิทธิออกเสียงในการวินิจฉัยเรื่องนั้น⁶⁰

4) ขั้นตอนการทำคำวินิจฉัยและคำสั่ง

(1) นัดประชุมเพื่อพิจารณาวินิจฉัย⁶¹

(2) มีคำวินิจฉัย ซึ่งคำวินิจฉัยต้องประกอบด้วยสาระสำคัญดังนี้⁶²

ก. ชื่อผู้อุทธรณ์

ข. ชื่อคู่กรณีในอุทธรณ์

ค. สรุปอุทธรณ์และคำขอของผู้อุทธรณ์

ง. สรุปคำแก้อุทธรณ์

จ. ประเด็นที่จะต้องวินิจฉัย

ฉ. คำวินิจฉัยแต่ละประเด็นพร้อมทั้งเหตุผล

ช. สรุปคำวินิจฉัยที่กำหนดให้คู่กรณีปฏิบัติหรือดำเนินการต่อไป

(3) การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ ให้องค์คณะวินิจฉัยมีคำวินิจฉัยดังนี้⁶³

ก. ไม่รับอุทธรณ์ เช่น กรณียื่นเกินกำหนดเวลาอุทธรณ์

ข. ยกอุทธรณ์ในกรณีที่เห็นว่าการสั่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการดำเนินการถูกต้องตามกฎหมายและเหมาะสมแก่กรณีแล้ว

ค. ให้แก้ไขหรือยกเลิกคำสั่งลงโทษหรือคำสั่งให้ออกจากราชการ ในกรณีที่เห็นว่าการสั่งลงโทษหรือสั่งให้ออกจากราชการดำเนินการไม่ถูกต้องตามกฎหมาย ให้มีคำวินิจฉัยให้ยกเลิกคำสั่ง และให้ผู้บังคับบัญชาดำเนินการเสียใหม่ให้ถูกต้อง

- ลดโทษ ในกรณีที่เห็นว่าผู้อุทธรณ์ควรได้รับโทษเบาลง แต่ถ้าเห็นว่าผู้อุทธรณ์กระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรง จะลดโทษต่ำกว่าปลดออกไม่ได้

⁵⁸ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 77-78.

⁵⁹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 79.

⁶⁰ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 81.

⁶¹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 84.

⁶² กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 85.

⁶³ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 86.

- ยกโทษ ในกรณีที่เห็นว่ากรกระทำของผู้อุทธรณ์ไม่เป็นความผิดทางวินัย หรือพยานหลักฐานยังฟังไม่ได้ว่าผู้อุทธรณ์กระทำผิดวินัย

- ให้กลับเข้ารับราชการ ในกรณีที่เห็นว่ายังไม่มีเหตุที่จะให้ผู้อุทธรณ์ออกจากราชการ

- เพิ่มโทษ ไม่ได้ เว้นแต่เป็นกรณีที่ได้รับแจ้งจาก ก.พ. ว่าสมควรเพิ่มโทษจึงจะมีคำวินิจฉัยให้เพิ่มโทษผู้อุทธรณ์ได้

- ให้เยียวยาความเสียหายให้ผู้อุทธรณ์ หรือดำเนินการอื่นใดเพื่อประโยชน์แห่งความยุติธรรมให้มีคำวินิจฉัยตามระเบียบที่ ก.พ.ค. กำหนด

ง. ทำความเห็นแย้งในกรณีที่กรรมการเจ้าของสำนวนผู้ใดมีความเห็นแย้ง ให้ผู้นั้นมีสิทธิทำความเห็นแย้งพร้อมทั้งเหตุผลของตนรวมไว้ในคำวินิจฉัยนั้นได้⁶⁴

จ. เมื่อได้มีการวินิจฉัยอุทธรณ์แล้ว ให้แจ้งผลแห่งคำวินิจฉัยให้คู่กรณีทราบโดยเร็ว โดยให้สำนักงาน ก.พ. จัดให้มีคำวินิจฉัยอุทธรณ์ไว้เพื่อให้ผู้มีส่วนได้เสียเข้าตรวจดู หรือขอสำเนาที่มีการรับรองถูกต้องได้⁶⁵

ฉ. กำหนดระยะเวลาการพิจารณาอุทธรณ์ โดยกำหนดให้การพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ให้ดำเนินการให้แล้วเสร็จภายใน 120 วัน นับแต่วันที่ได้รับอุทธรณ์ เว้นแต่มีเหตุขัดข้องที่ทำให้การพิจารณาไม่แล้วเสร็จภายในระยะเวลาดังกล่าว ให้ขยายระยะเวลาได้อีกไม่เกิน 2 ครั้งๆ ละไม่เกิน 60 วัน และให้บันทึกเหตุขัดข้องให้ปรากฏไว้ด้วย⁶⁶

5) การปฏิบัติตามคำวินิจฉัย

เมื่อ ก.พ.ค. พิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์แล้วให้ผู้บังคับบัญชาซึ่งมีอำนาจสั่งบรรจุ ดำเนินการให้เป็นไปตามคำวินิจฉัยภายใน 30 วัน นับแต่วันที่ ก.พ.ค. มีคำวินิจฉัย หากผู้บังคับบัญชาไม่ปฏิบัติตามถือว่าเป็นการจงใจละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่บุคคลอื่น⁶⁷

6) สิทธินำคดีไปฟ้องศาล

กรณีที่ผู้อุทธรณ์ไม่เห็นด้วยกับคำวินิจฉัยอุทธรณ์ของ ก.พ.ค. ให้ฟ้องคดีต่อศาลปกครองสูงสุดภายใน 90 วัน นับแต่วันที่ทราบหรือถือว่าทราบคำวินิจฉัยของ ก.พ.ค.⁶⁸

⁶⁴ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 87.

⁶⁵ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 90.

⁶⁶ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 118. และกฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 91.

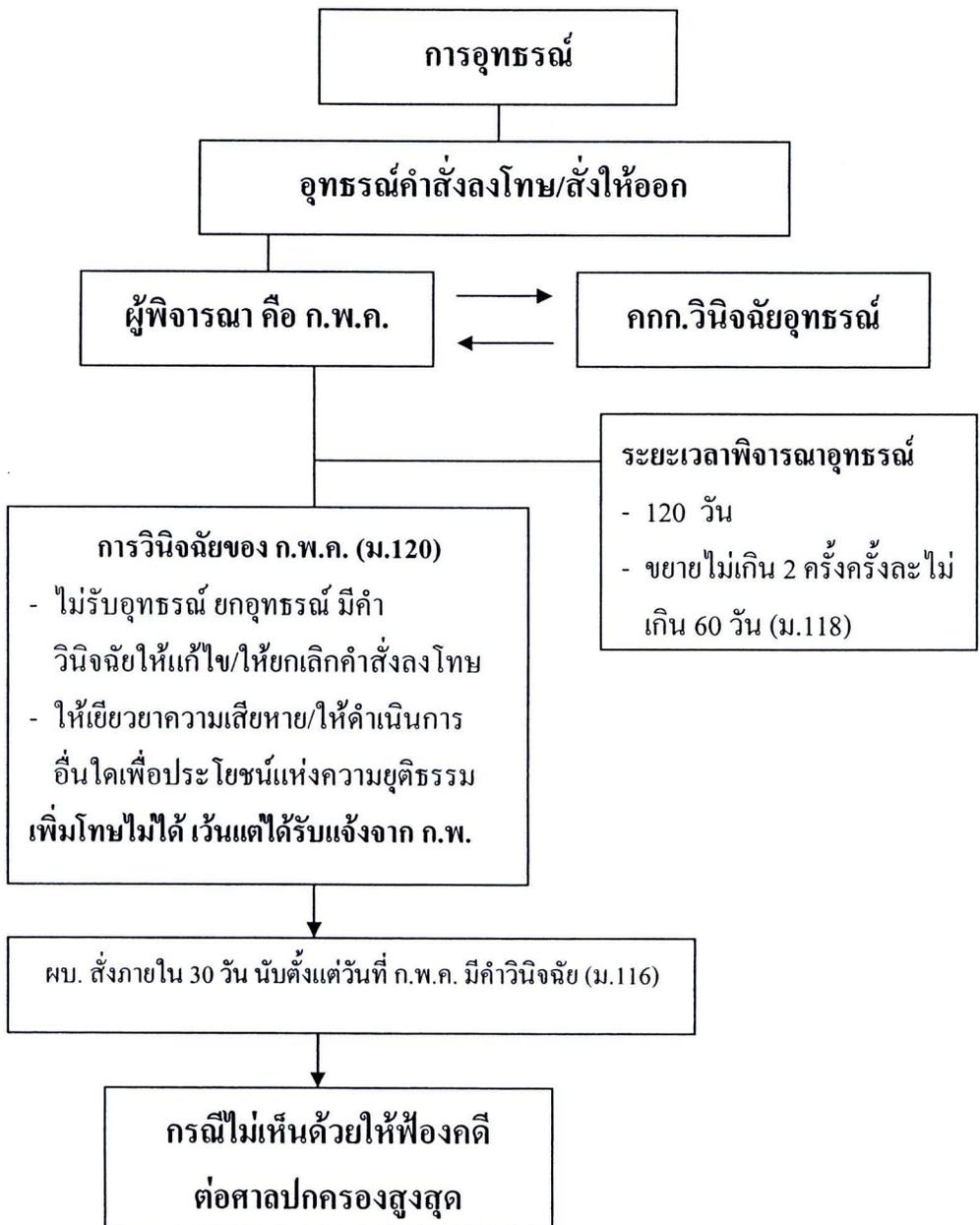
⁶⁷ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 116 วรรคสาม.

⁶⁸ พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551, มาตรา 116 วรรคสอง.

7) การนับระยะเวลา

การนับระยะเวลาในกรณีต่างๆ รวมทั้งระยะเวลาอายุความในการใช้สิทธิอุทธรณ์ สำหรับเวลาเริ่มต้น ให้นับวันถัดจากวันแรกแห่งเวลานั้นเป็นวันเริ่มนับระยะเวลา ส่วนเวลาสิ้นสุด ถ้าวันสุดท้ายแห่งระยะเวลาตรงกับวันหยุดราชการ ให้นับวันเริ่มเปิดทำการใหม่เป็นวันสุดท้ายแห่งระยะเวลา⁶⁹

กระบวนการอุทธรณ์และพิจารณาอุทธรณ์ พระราชบัญญัติใหม่

⁶⁹ กฎ ก.พ.ค. ว่าด้วยการอุทธรณ์และการพิจารณาวินิจฉัยอุทธรณ์ พ.ศ. 2551, ข้อ 95.